

Ծնողական խորհուրդների

ներգրավվածությունը և

մասնակցայնությունը դպրոցում

Երևան 2023

Սույն Վեկույցը պատրաստվել է Եվրոպական միության կողմից ֆինանսավորվող «Քաղաքացիական հասարակության շրջանում հանրային հաշվետվողականության ապահովման մեխանիզմների ամրապնդման (ՍԱՆԿՈՒՄ)» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող «Ճնողական խորհուրդների ներգրավվածությունը և մասնակցայնությունը դպրոցում» մոնիտորինգային ծրագրի շրջանակներում: Ծրագիրն իրականացվում է «Թրանսփարենսի Ինթերնեշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոնի» (ԹԻՅԿ) կողմից:

Չեկույցի բովանդակությունը բացառապես «Ճնողական համայնք» հանուն երեխաների բարեկեցության հասարակական կապակերպությանն է և չի արտահայտում Եվրոպական միության տեսակետը:

Հետազոտողներ՝ Մանե Սարոյան, Մարի Հարությունյան, Լիլիթ Չափարյան

Հետազոտական թիմը իր երախտագիտությունն է հայտնում հետազոտությանը մասնակցած ծնողներին, փորձագետներին, առանցքային տեղեկատուներին՝ իրենց ժամանակի և արժեքավոր մտքերի ու կարծիքների համար:

Funded by
the European Union

ԹՐԱՆՍՓԱՐԵՆՍԻ
ԻՆԹԵՐՆԵՇՆԼ
հակակոռուպցիոն կենտրոն

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ
հանուն երեխաների բարեկեցության

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՂՅՈՒՄԱԿՆԵՐԻ ԵՎ ԳԾԱՊԱՏԿԵՐՆԵՐԻ ՑԱՆԿ	3
ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ	4
ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	5
ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	8
Հիմնախնդրի նկարագրություն	8
Հետազոտության նպատակ	9
Հետազոտության խնդիրներ	9
Մեթոդներ	11
Ընտրանքի ձևավորման հիմքերը	13
Հետազոտության ընթացքում ծագած դժվարություններ	18
ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ	21
1. ԴԱՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳՆ ՈՒ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿԸ	21
1.1. Դասարանական ծի նախազահների ընտրության կարգը, չափանիշներն ու պրակտիկան	21
1.2. Դպրոցական ծի նախազահների ընտրության կարգը, չափանիշներն ու պրակտիկան	25
1.3. Դպրոցական և դասարանական ծի նախազահների լիազորություններն ու պարտականությունները և դրանց մասին իրազեկվածության աստիճանը	27
1.4. Դպրոցական ծի նախազահի լիազորությունների ու պարտականությունները որպես մանկավարժական խորհրդի անդամ	31
1.5. Դրամահավաքները որպես ծի նախազահների գործառույթ	32
2. ԾԻ ՆԻՍՏԵՐԻ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ԵՎ ՕՐԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐԸ	35
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	40
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	44
ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ	45

ԱՂՅՈՒՄԱԿՆԵՐԻ ԵՎ ԳՃԱՊԱՏԿԵՐՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Գրաֆիկ 1: Ծնողների մասնակցությունն առցանց հարցմանը, ըստ իրենց երեխաների դասարանների.....	13
Գրաֆիկ 2: Հետազոտված դպրոցների ընտրանքը Երևանում, Արագածոտնի ու Կոտայքի մարզերում.....	15
Գրաֆիկ 3: Հետազոտված դպրոցների բաշխվածությունն ըստ գյուղական և քաղաքային համայնքների և դպրոցի ակտիվության ու պասիվության.....	16
Գրաֆիկ 4: Հետազոտված դպրոցների բաշխվածությունն ըստ հիմնական և միջնակարգ դպրոցների և ըստ դրանց կենտրոնական և ծայրամասային տեղակայման.....	17
Գրաֆիկ 5: Դասարանական ճես նախագահների ընտրության կարգը.....	24
Գրաֆիկ 6: Ծնողների իրազեկվածության աստիճանը ճես նախագահների գործառույթների մասին՝ ըստ սահմանված կարգի.....	30

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ԿԳՄՄՆ	Կրթության, գիտության, մշակույթի, սպորտի նախարարություն
ՊՈԱԿ	Պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն
ԾԽ	Ծնողական խորհուրդ
ԴԱԿ	Սովորողների հետ դաստիարակչական աշխատանքների կազմակերպիչ
ՀԴՄ	Հաշվիչ դրամարկղային մեքենա

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Դպրոցի Ծնողական խորհուրդը (այսուհետ՝ ԾԽ) հանդիսանում է ուսումնական հաստատության կրթական գործունեության արդյունավետ կազմակերպման, կառավարման, կրթական տարբեր ծրագրերին օժանդակելու և մանկավարժական անձնակազմի հետ արդյունավետ համագործակցություն ապահովելու նպատակով ձևավորված խորհրդակցական մարմիններից մեկը: ԾԽ-ն անկախ և ինքնավար մարմին է, որի նպատակն է ծնողական համայնքին մասնակից դարձնել դպրոցի կառավարման գործընթացներին, արդյունավետ ազդեցություն ունենալ կայացվող որոշումների և կրթության որակի վրա:

ԾԽ-ն ունի լիազորությունների ու պարտականությունների բավականին լայն շրջանակ՝ ամրագրված «ՀՀ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատություն» ՊՈԱԿ-ի օրինակելի կանոնադրությամբ (այսուհետ՝ օրինակելի կանոնադրություն):

Ըստ այս օրինակելի կանոնադրության, ԾԽ-ն՝

- համագործակցում է հանրակրթական դպրոցի մանկավարժական և հոգաբարձուների խորհուրդների հետ,
- տնօրենի նկատմամբ անվստահություն կարող է ներկայացնել դպրոցի խորհրդին,
- իր աշխատանքների մասին հաշվետվություն է ներկայացնում խորհրդի կազմի վերընտրության ժամանակ,
- հանրակրթական դպրոցի խորհրդի ձևավորման կարգի պահանջներին համապատասխան, իր կազմից առաջադրում է խորհրդի անդամության թեկնածուներ, որոնցից փակ քվեարկության արդյունքում առավելագույն ծայեր ստացած երկուսն ընտրվում են խորհրդի կազմում,
- լսում է տնօրենի հաղորդումը հանրակրթական դպրոցի գործունեության վիճակի ու հեռանկարային ծրագրերի մասին, ստանում ծնողներին հետաքրքրող հարցերի պարզաբանումներ,
- հանրակրթական դպրոցի և ծնողների միջև ամրապնդում է կապերը, մանկավարժական աշխատողների և ծնողների կողմից երեխաների դաստիարակության հարցերում ձևավորում է միասնական պահանջներ,
- ներգրավում է ծնողներին սովորողների արտադպրոցական և արտադասարանական աշխատանքներում.
- օգնում է հանրակրթական դպրոցին սովորողների հիմնական պարտադիր կրթությունն իրականացնելու գործընթացում.
- ապահովում է դպրոցում երեխաների իրավունքների պաշտպանությունը,
- իրազեկում է ծնողներին իրենց իրավունքների և պարտականությունների մասին,
- մասնակցում է սոցիալապես անապահով և ծնողազուրկ երեխաներին օգնություն տրամադրելու աշխատանքներին,
- առաջարկներ է ներկայացնում տնօրինությանը ուսուցիչների աշխատանքը բարելավելու, ինչպես նաև իրենց գործում թերացող ուսուցիչներին պատասխանատվության ենթարկելու մասին,
- հովանավորներ է ներգրավում և ստացված ֆինանսական միջոցներով նպաստում դպրոցի նյութատեխնիկական բազայի հարստացմանը,
- մասնակցում է դպրոցում գործող վճարովի ծառայությունների կազմակերպմանն ու արտաբյուջետային ռեսուրսների տնօրինման աշխատանքներին,

- աջակցում է ոչ ընդունելի վարք ունեցող աշակերտներին սոցիալական և դաստիարակչական օգնություն տրամադրելու գործում և այլն:

Վերը նշված գործառույթների լայն շրջանակի իրականացումը նպատակ ունի արժևորել ծնողի դերը դպրոցում որպես կրթական գործընթացի մասնակից և պատասխանատու, բարձրացնել դպրոցում կրթական գործընթացի կառավարման արդյունավետությունը, թափանցիկությունը, հաշվետվողականությունն ու համագործակցային միջավայր ստեղծել ծնող-ուսուցիչ-դպրոց հարաբերություններում:

«Ծնողական խորհուրդների գործունեության արդյունավետությունը» մոնիտորինգային ծրագրի նպատակն է հարցումների, անհատական հարցազրույցների և ֆոկլոր խմբային քննարկումների միջոցով ուսումնասիրել ԾԽ փաստացի գործունեությունը դպրոցում և պարզել, թե ինչպես է ձևավորվում այս մարմինը, ինչպես է տեղեկանում իր գործառույթների մասին, ինչպիսի գործունեություն է ծավալում դպրոցում, արդյոք իրազեկված է և մասնակցում է դպրոցի կառավարման գործընթացներին:

ԾԽ-ների գործունեության վերաբերյալ երկրորդային տվյալներն ու նախկինում կատարված հետազոտությունները սահմանափակ են: Այսպես, Առկա հետազոտություններից մեկն իրականացվել է Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբ ՅԿ-ի կողմից 2017թ.¹ նպատակ ունենալով ուսումնասիրել Հայաստանի 10 մարզկենտրոնների 40 դպրոցների ֆինանսական գործունեությունը¹: Հետազոտության շրջանակներում ուսումնասիրվել է ԾԽ-ների մասնակցությունն ու իրազեկվածության աստիճանը դպրոցի ֆինանսական գործընթացների, դպրոցի բյուջեի ու ծախսերի մասին: Այնուամենայնիվ, նշված հետազոտությունը չի անդրադառնում դպրոցներում ԾԽ ընտրման կարգին ու չափանիշներին, գործունեության շրջանակին, պարտականություններին և լիազորություններին:

Միավորված ազգերի կազմակերպության մանկական հիմնադրամը (ՅՈՒՆԻՍԵֆ) 2022թ. հրապարակել է «Հայաստանում հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների կառավարման և ղեկավարման մոտեցումների իրագործելիություն» ուսումնասիրությունը², որի նպատակն է հետազոտել հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների կառավարման և ղեկավարման գործող համակարգը, վերհանել առկա մարտահրավերներն ու առաջարկներ ներկայացնել հետագա զարգացման ու բարեփոխումների ուղղությամբ: Հետազոտության շրջանակներում ուսումնասիրվել են ԾԽ-ների մասնակցությունը դպրոցի կառավարման գործընթացներին և որոշումների կայացմանը դպրոցի ընդհանուր կառավարման համատեքստում, այլ ոչ թե որպես դպրոցում գործող առանձին խորհրդակցական մարմին:

ԾԽ-ների գործունեության վերաբերյալ հետազոտական այս բացը լրացնելու հանգամանքը շարժառիթ է հանդիսացել սույն հետազոտությունը նախաձեռնելու համար: Հետազոտությունն իրականացվել է Երևանի չորս դպրոցներում և Կոտայքի ու Արագածոտնի մարզերի երեքական դպրոցներում 2022թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչև ապրիլի 15-ն ընկած ժամանակահատվածը: Յուրաքանչյուր հետազոտվող դպրոցում անցկացվել են մեկական

¹ «Դպրոցների ֆինանսական գործունեության մոնիտորինգի արդյունքների զեկույց», «Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբ» և «Թրանսփարենսի Ինթերնեշլ հակակոռուպցիոն կենտրոն» հասարակական կազմակերպություններ, Երևան, 2017թ., https://www.moi.am/storage/uploads/001_dprocner.pdf դիտված՝ 25.04.2023

² «Հայաստանում հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների կառավարման և ղեկավարման մոտեցումների իրագործելիություն» Ամփոփագիր, Միավորված ազգերի կազմակերպության մանկական հիմնադրամ, Երևան, 2022թ., <https://www.unicef.org/armenia> դիտված՝ 25.04.2023

Ֆոկուս խմբային քննարկում դասարանական ճիւղի նախագահների և անհատական հարցազրույց դպրոցական ճիւղի նախագահի հետ: Ճիւղի նախագահ չհանդիսացող ավելի լայն ծնողական համայնքը մասնակցել է հետազոտությանը՝ լրացնելով առցանց հարցաշարը:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

«Ծնողական խորհուրդների գործունեության արդյունավետությունը» ծրագիրն իրականացվել է 2022թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչև ապրիլի 15-ն ընկած ժամանակահատվածը ՀՀ տասը դպրոցներում:

Ի սկզբանե, հետազոտությունն իրականացնելու համար ընտրվել են Երևանը և Արարատի ու Արագածոտնի մարզերը: Պաշտոնական գրություններ են ուղարկվել Երևանի քաղաքապետարան, Արարատի ու Արագածոտնի մարզպետարաններ՝ ներկայացնելով հետազոտության բովանդակության ու նպատակների մասին մանրամասներ: Արարատի մարզում հնարավոր չի եղել հետազոտությունն իրականացնել՝ հանդիպելով մարզպետարանի կողմից խոչընդոտների: Որոշում է կայացվել հետազոտական թիմի կողմից Արարատի մարզը փոխարինել Կոտայքի մարզով: Կոտայքի մարզպետարանը պատրաստակամորեն ու արագ արձագանքել է՝ առարկություն չունենալով իրականացվող հետազոտության նկատմամբ:

Հիմնախնդրի նկարագրություն

ԾԽ-ն դպրոցի կրթական գործընթացի կարևոր մասնակիցներից է և դպրոցի կառավարման մարմիններից մեկը: Դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ սահմանվում են ԾԽ նախագահների լիազորություններն ու պարտականությունները, ընտրման կարգը, գործունեության շրջանակը, որոնց նպատակն է առավել արդյունավետ, թափանցիկ ու հաշվետու դարձնել դպրոցի կառավարման համակարգը, արդյունավետ ազդեցություն ունենալ որոշումների կայացման մեջ և նպաստել կրթության որակի բարձրացմանը:

Դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ սահմանված ԾԽ նախագահների գործառույթներից մի քանիսն են

- դպրոցի խորհրդի ձևավորման կարգի պահանջներին համապատասխան՝ իր կազմից խորհրդի անդամության թեկնածուներ առաջադրելը,
- դպրոցի տնօրենի կամ մանկավարժական խորհրդի քննարկմանը սովորողների ուսումնադաստիարակչական աշխատանքի բարելավման, մանկավարժների խրախուսման, իրենց պարտականությունների կատարման գործում թերացող մանկավարժներին պատասխանատվության ենթարկելու վերաբերյալ առաջարկություններ ներկայացնելը,
- Դպրոցին աջակցելը՝ կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողների մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների կազմակերպման գործում,
- ծնողներին անհրաժեշտ մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայություններ ներկայացնելը, դրանց մշակման և տրամադրման միջոցառումներին մասնակցելը և այլն (տե՛ս «Հանրակրթության մասին» օրենք):

Այս գործառույթների մեծ մասը, սակայն, մնում է թղթի վրա, քանի որ փաստացի ԾԽ-ն չի մասնակցում դպրոցի բուն կառավարմանն ու որոշումների կայացմանը, հանդես է գալիս հիմնականում որպես տարատեսակ միջոցառումների կազմակերպիչ, անկախ և ինքնավար չէ իր գործունեության մեջ, հիմնականում զբաղվում է կրթական գործընթացին չառնչվող կողմնակի գործունեությամբ:

Հետազոտվող դպրոցներում գործող ԾԽ նախագահները մեծ մասամբ իրազեկված չեն և չեն տիրապետում վերը նշված գործառույթների շրջանակին, տեղյակ չեն իրավական

կարգավորումներից և կրթական ոլորտի խնդիրներից, իրենց պարտականություններին մոտենում են բավականին մակերեսային կերպով: Նրանք չունեն շոշափելի որակական ներդրում դպրոցի կառավարման գործընթացներում, ներգրավված չեն որոշումների կայացման մեջ, նիստերի ընթացքում չեն քննարկում կրթական ոլորտի կարևոր հարցեր, վերհանում խնդիրներ և փնտրում արդյունավետ լուծումներ: Ծիւ-ները հիմնականում շարունակում են տարիների ավանդույթով ձևավորված մի գործունեություն, որի նախաձեռնողը մեծ մասամբ դասղեկն է կամ դասվարը, և որը քիչ է առնչվում իրավական կարգավորումներով պայմանավորված Ծիւ նախագահների գործառնությունների հետ:

Արդյունքում Ծիւ նախագահները, ինչպես նաև ընդհանուր ծնողական համայնքը, լիարժեք չեն գործում, չեն կարողանում իրացնել իրենց լիազորությունների ու հնարավորությունների շրջանակը և ազդեցություն ունենալ կրթության որակի վրա:

Հետազոտության նպատակ

Հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել Ծիւ-ների կազմավորման և գործունեության արդյունավետությունն ու առկա խնդիրները, Ծիւ ընտրման կարգի առանձնահատկություններն ու շարժառիթները, դրանցից բխող ռիսկերն ու հնարավոր խախտումները, Ծիւ անդամների լիազորությունների ու պարտականությունների շրջանակը, իրենց իրազեկվածության աստիճանը դրանց մասին ու կատարումը:

Հետազոտության խնդիրներ

Հետազոտության նպատակներին ուղղված խնդիրները և համապատասխան հետազոտական հարցերը հետևյալն են.

1. Ուսումնասիրել դպրոցական և դասարանական ծնողական խորհուրդների ընտրության կարգն ու չափանիշները: Այս հետազոտական խնդրի ներքո ներառվել են հետևյալ հետազոտական հարցերը՝

- Պարզել դպրոցական և դասարանական Ծիւ նախագահների ընտրման կարգը
- Պարզել, թե գործնականում ինչպես և ինչ սկզբունքով են ընտրվում դպրոցական և դասարանական Ծիւ նախագահները
- Պարզել դպրոցական և դասարանական Ծիւ նախագահների գործունեության տևողությունն ու փորձառությունը
- Պարզել դպրոցական և դասարանական Ծիւ նախագահ դառնալու շարժառիթներն ու մոտիվացիան
- Պարզել Ծիւ անդամ ընտրելու և դառնալու շարժառիթներն ու դրդապատճառները

2. Ուսումնասիրել դպրոցական և դասարանական Ծիւ նախագահների ընդհանուր լիազորությունների ու պարտականությունների շրջանակը, որի համար նախատեսվել են հետևյալ հետազոտական հարցերը՝

- Պարզել դպրոցական և դասարանական Ծիւ նախագահների լիազորություններն ու պարտականությունները և դրանց մասին իրազեկվածությունը
- Պարզել դպրոցական և դասարանական Ծիւ նախագահների ամենաբարդ և ոչ ցանկալի պարտականությունները

- Պարզել, թե արդյոք դպրոցական և դասարանական ճիւղի նախագահները երբևէ ներգրավվել են դպրոցում գումար հավաքելու և դրա կազմակերպման մեջ. եթե այո, ապա ինչ նպատակով
- Պարզել դպրոցական և դասարանական ճիւղի նախագահների աշխատանքային զբաղվածությունը դպրոցից դուրս և դպրոցում որպես ճիւղի նախագահ

3. Ուսումնասիրել դպրոցական և դասարանական ճիւղի նախագահների հաղորդակցման միջոցներն ու հետադարձ կապի հաստատման առանձնահատկությունները, որի համար նախատեսվել են հետևյալ հետազոտական հարցերը՝

- Պարզել դպրոցական և դասարանական ճիւղի նախագահների հաղորդակցման միջոցները համապատասխանաբար դասարանական ճիւղի նախագահների և ծնողների հետ
- Պարզել, թե ինչքան հաճախ և ինչ հարցերով են դպրոցի ծնողները դիմում դպրոցական և դասարանական ճիւղի նախագահներին
- Պարզել, թե ինչպիսի ընթացք են տալիս այդ հարցերին դպրոցական և դասարանական ճիւղի նախագահները

4. Ուսումնասիրել դպրոցական և դասարանական ճիւղի նիստերն ու որոշումների կայացման առանձնահատկությունները, որի համար նախատեսվել են հետևյալ հետազոտական հարցերը՝

- Պարզել դպրոցական և դասարանական ճիւղի նիստերի կազմակերպման կարգը
- Պարզել գործնականում դպրոցական և դասարանական ճիւղի նիստերի կազմակերպման կարգը
- Պարզել դպրոցական ծնողական խորհրդի նիստերին ճիւղի նախագահների մասնակցության հաճախականությունն ու դրանց մասին տեղեկանալու եղանակները
- Պարզել դպրոցական ծնողական խորհրդի նիստերին դպրոցի տնօրենի մասնակցությունը
- Պարզել դպրոցական և դասարանական ճիւղի նիստերին քննարկվող հարցերի բնույթն ու բովանդակությունը
- Պարզել, թե արդյոք դպրոցական և դասարանական ճիւղի նախագահները բարձրաձայնում են ծնողների կողմից առաջ քաշված հարցերը ճիւղի նիստերի ժամանակ

5. Ուսումնասիրել մանկավարժական խորհրդի նիստերում դպրոցական ճիւղի նախագահի մասնակցության կարգը, որի համար նախատեսվել են հետևյալ հետազոտական հարցերը՝

- Պարզել դպրոցական ճիւղի նախագահի մասնակցության բնույթն ու հաճախականությունը մանկավարժական խորհրդի նիստերին
- Պարզել, թե արդյոք դպրոցական ճիւղի նախագահը ծնողներին ու դասարանական ճիւղի նախագահներին անհանգստացնող հարցերը բարձրաձայնում է մանկավարժական խորհրդի նիստերին և ինչ արձագանք է ստանում

Ի լրումն վերոնշյալ հետազոտական խնդիրների, նախատեսվում է նաև՝

- Հավաքագրել դպրոցական և դասարանական ճիւղի նախագահների գործունեության արդյունավետությունը բարձրացնող և բարելավող առաջարկներ
- Հավաքագրել դպրոցական և դասարանական ճիւղի նախագահների գործունեության արդյունավետությունը բարձրացնող և բարելավող առաջարկներ

Մեթոդներ

Հետազոտության սահմանված նպատակին հասնելու համար կիրառվել են տեղեկատվության ստացման հետևյալ մեթոդները՝ իրավական կարգավորումների և առկա գրականության բովանդակային ուսումնասիրություն, անհատական խորին հարցազրույցներ, ֆոկլուս խմբային քննարկումներ ԾԽ նախագահների հետ և առցանց հարցաշար ԾԽ նախագահ չհանդիսացող ծնողների համար: Ֆոկլուս խմբային քննարկումների և անհատական հարցազրույցների ժամանակ բոլոր մասնակից ԾԽ նախագահները տեղեկացվել են, որ հետազոտության արդյունքները ներկայացվելու են ընդհանրացված ձևով և որևէ ԾԽ նախագահի կողմից տրված պատասխան անվանական կերպով չի նշվելու վերջնական զեկույցի մեջ: Տվյալների վստահելիությունն ու որակն ապահովելու համար ԾԽ նախագահները տեղեկացվել են նաև հանդիպումները ձայնագրելու անհրաժեշտության մասին: Ֆոկլուս խմբային 10 քննարկումներից և անհատական 10 հարցազրույցներից 18-ը ձայնագրվել են՝ ԾԽ նախագահների տեղեկացված համաձայնության հիման վրա: Բացառություն է կազմել մեկ քաղաքային դպրոց, որտեղ որևէ ձայնագրություն տեղի չի ունեցել: Առցանց հարցաշարի ներածական հատվածում ևս ծնողները տեղեկացվել են հետազոտության արդյունքների անանուն և ընդհանրական ներկայացման մասին:

Փաստաթղթերի բովանդակային ուսումնասիրություն

Այս մեթոդի շրջանակներում ուսումնասիրվել են «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքը և ուսումնական հաստատության գործող օրինակելի կանոնադրությունը³, Միավորված ազգերի կազմակերպության մանկական հիմնադրամի կողմից հրապարակված «Հայաստանում հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների կառավարման և ղեկավարման մոտեցումների իրագործելիություն» ուսումնասիրությունը և «Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբ» ՀԿ-ի կողմից պատրաստված «Դպրոցների ֆինանսական գործունեության մոնիտորինգի արդյունքների» զեկույցը:

Անհատական խորը հարցազրույցներ

Հետազոտության այս մեթոդի շրջանակներում իրականացվել է անհատական խորը հարցազրույց կրթության ոլորտի փորձագետի հետ՝ նպատակ ունենալով ավելի մանրամասն տեղեկանալ ԾԽ զգայուն հարցերի, գործունեության բացերի ու հնարավոր ռիսկերի մասին:

Ըստ նախատեսվածի, 10 անհատական խորը հարցազրույցներ են իրականացվել Կոտայքի, Արագածոտնի մարզերի և Երևան քաղաքի թիրախային 10 դպրոցների դպրոցական ԾԽ նախագահների հետ: Հարցազրույցներից երկուսը տեղի են ունեցել առկա ձևաչափով համապատասխան դպրոցներում, իսկ մնացածը ութը տեղի են ունեցել օնլայն՝ Չում հարթակի միջոցով: Տվյալների վստահելիության համար տասը հարցազրույցներից ինը ձայնագրվել են, իսկ մեկը չի ձայնագրվել՝ տվյալ ԾԽ նախագահի ցանկությամբ և իրավունքով պայմանավորված: Անհատական հարցազրույցների ընթացքում քննարկվել են հարցեր դպրոցական ԾԽ նախագահ ընտրվելու կարգի և շարժառիթների, ԾԽ նիստերում քննարկվող հիմնական հարցերի և որոշումների կայացման գործընթացի, դպրոցի մանկավարժական և կառավարման խորհուրդների նիստերում դպրոցական ԾԽ

³ «Հայաստանի Հանրապետության Պետական հանրակրթական հաստատություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության օրինակելի կանոնադրություն, ՀՀ Կառավարություն, N 801-Ն, 06.07.2017թ., <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=114876>, դիտված՝ 20.04.2023

նախագահների մասնակցության, ծնողների կողմից բարձրաձայնվող հիմնական խնդիրների և առաջարկվող լուծումների և դպրոցի կյանքին առնչվող այլ հարցեր:

Ֆոկուս խմբային քննարկումներ

Այս մեթոդի շրջանակներում Կոտայքի, Արագածոտնի մարզերի և Երևան քաղաքի թիրախային 10 դպրոցներում անցկացվել են 10 ֆոկուս-խմբային քննարկումներ դասարանական ճիւղի նախագահների հետ: Բոլոր ֆոկուս խմբային քննարկումները տեղի են ունեցել առկա ձևաչափով համապատասխան դպրոցում: Տասը քննարկումներից ինը ձայնագրվել են, իսկ մեկը չի ձայնագրվել: Սա տեղի է ունեցել միևնույն քաղաքային դպրոցում, որտեղ դպրոցական ճիւղի նախագահը ևս մերժել է ձայնագրության պայմաններում հարցազրույցին մասնակցելը: Ֆոկուս խմբային քննարկման ձայնագրությունն արգելելու միջնորդությամբ հանդես է եկել դպրոցի փոխտնօրենը՝ առանց ողջամիտ բացատրության: Քննարկմանը մասնակից բոլոր ճիւղի նախագահները համաձայնել են տնօրինության այս որոշման հետ, և քննարկումը չի ձայնագրվել: Ֆոկուս խմբային քննարկումների ընթացքում քննարկվել են դասարանական ճիւղի նախագահների ընտրման կարգն ու շարժառիթները, նրանց լիազորություններն ու պարտականությունները, հիմնական անելիքները դպրոցում, կապը դասարանի մյուս ծնողների հետ, կազմակերպվող ծնողական, համադպրոցական և ճիւղի նիստերի հաճախականությունն ու նախաձեռնման առանձնահատկությունները, ծնողների կողմից բարձրաձայնվող հիմնական խնդիրներն ու առաջարկվող լուծումները և դպրոցի կյանքին առնչվող այլ հարցեր:

Քննարկումներին մասնակից դասարանական ճիւղի նախագահների թիվը բոլոր տասը դպրոցներում միասին վերցված 108 է՝ 107 կին (մայր) և 1 տղամարդ (հայր): Մասնակիցների այս թիվը ներառում է նաև մարզային դպրոցներից մեկի դպրոցական ճիւղի նախագահին: Զանի որ ֆոկուս խմբային քննարկումն այս դպրոցում կազմակերպել էր դպրոցի տնօրինությունը, վերջինս այս հանդիպմանը հրավիրել էր նաև դպրոցական ճիւղի նախագահին, ում հետ միևնույն այդ արդեն տեղի էր ունեցել անհատական հարցազրույց: Այս փաստը պարզվեց քննարկման ընթացքում, և հետագոտական թիմի կողմից որոշում կայացվեց թույլ տալ նրա մասնակցությունը ամբողջական քննարկմանը:

Ֆոկուս խմբային քննարկումներին մասնակից 108 դասարանական ճիւղի նախագահները պատկանում են 26-50 տարիքային խմբին: Նրանցից 40-ն ունեն աշխատանքային զբաղվածություն, իսկ մնացած 68-ը չեն աշխատում: 108 մասնակիցներից 43-ն ունեն բարձրագույն, 57-ը՝ միջնակարգ, 5-ը՝ միջին մասնագիտական, 2-ը՝ թերի բարձրագույն և 1-ը՝ ութամյա կրթություն:

Առցանց հարցում

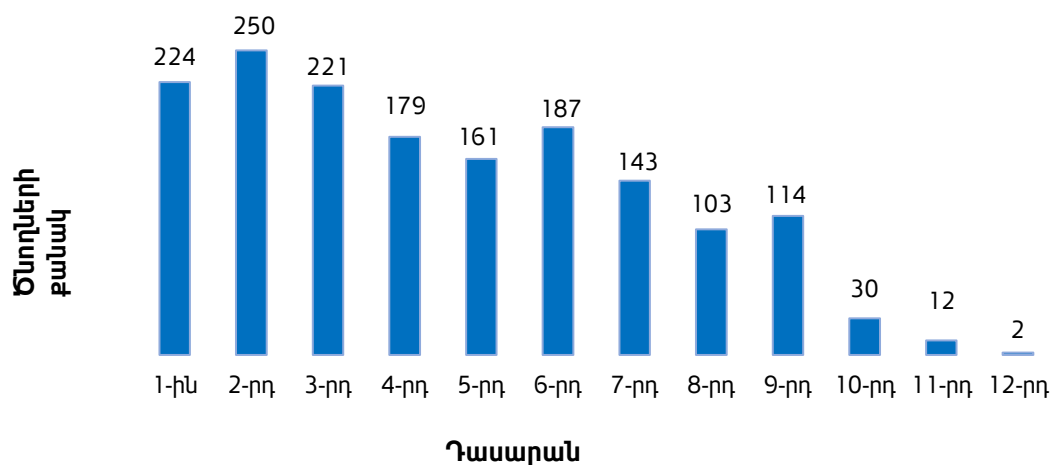
Հետազոտության այս մեթոդի շրջանակներում Կոտայքի, Արագածոտնի մարզերի և Երևան քաղաքի թիրախային 10 դպրոցների ծնողները լրացրել են հետազոտության համար մշակված առցանց հարցաշարը, որն ունի չորս բաժին և քսանութ հարց: Հարցաշարի նպատակն է քանակական տվյալներ հավաքել հետազոտվող դպրոցների ողջ ծնողական համայնքից, քանի որ ֆոկուս խմբային քննարկումների և ճիւղի նախագահների հետ հարցազրույցների ժամանակ հնարավոր է եղել ստանալ միայն որակական տվյալներ ծնողների փոքրաքանակ խմբից՝ ճիւղի-ներից:

Հարցաշարի առաջին բաժնում ընդհանուր ժողովրդագրական հարցեր են, ինչպես նաև հարցեր դասարանական ճիւղի ընտրությունների, նրանց գործունեության շրջանակի, ճիւղի լիազորությունների ու պարտականությունների մասին իրազեկվածության վերաբերյալ:

Երկրորդ բաժնի հարցերը վերաբերվում են դասարանական ծնողական ժողովներին ծնողների մասնակցությանը, անցկացվող ծնողական ժողովների հաճախականությանը, դրանց ժամանակ հիմնականում քննարկվող հարցերի բովանդակությանը, ծնողների կողմից բարձրաձայնվող խնդիրներին և դրանց հետագա ընթացքին: Երրորդ բաժնի հարցերը վերաբերում են համադպրոցական ծնողական ժողովների անցկացման հաճախականությանը, ժողովների ընթացքում քննարկվող հարցերի բովանդակությանն ու կայացված որոշումների մասին տեղեկանալու կարգին: Հարցաշարի վերջին բաժնում բարեվարձության հարցեր են՝ կապված ՇԽ-ներին տրվող նվերների և դրանց արժեքի մասին, ինչպես նաև առաջարկություններ ծնողների կողմից, թե ինչ կարելի է փոխել ՇԽ-ների գործունեության մեջ և թե ինչպիսի հարցեր կցանկանային, որ լուծեր ՇԽ-ն դպրոցում:

Առցանց հարցաշարը լրացրել է 1626 ծնող՝ այդ թվում 1591 մայր և 18 հայր: Այս արդյունքը օրինաչափ է նաև ֆոկլուս խմբային քննարկումներին և անհատական հարցազրույցներին մասնակցած ծնողների բաշխվածությանը, որոնց մասնակցած 108 ՇԽ նախագահներից միայն մեկն է եղել հայր: Հարցված ծնողների 71,5%-ը բաժին է ընկնում 31-40 տարիքային խմբին: Ծնողների 39,3%-ն ունի բարձրագույն կամ թերի բարձրագույն, 32,7%-ը միջնակարգ, 23,3%-ը միջին մասնագիտական, 4,2%-ը հետբուհական/ասպիրանտական, իսկ մնացած 0,6%-ը՝ թերի միջնակարգ կրթություն:

Գրաֆիկ 1: Ծնողների մասնակցությունն առցանց հարցմանը՝ ըստ իրենց երեխաների դասարանների

Ընտրանքի ձևավորման հիմքերը

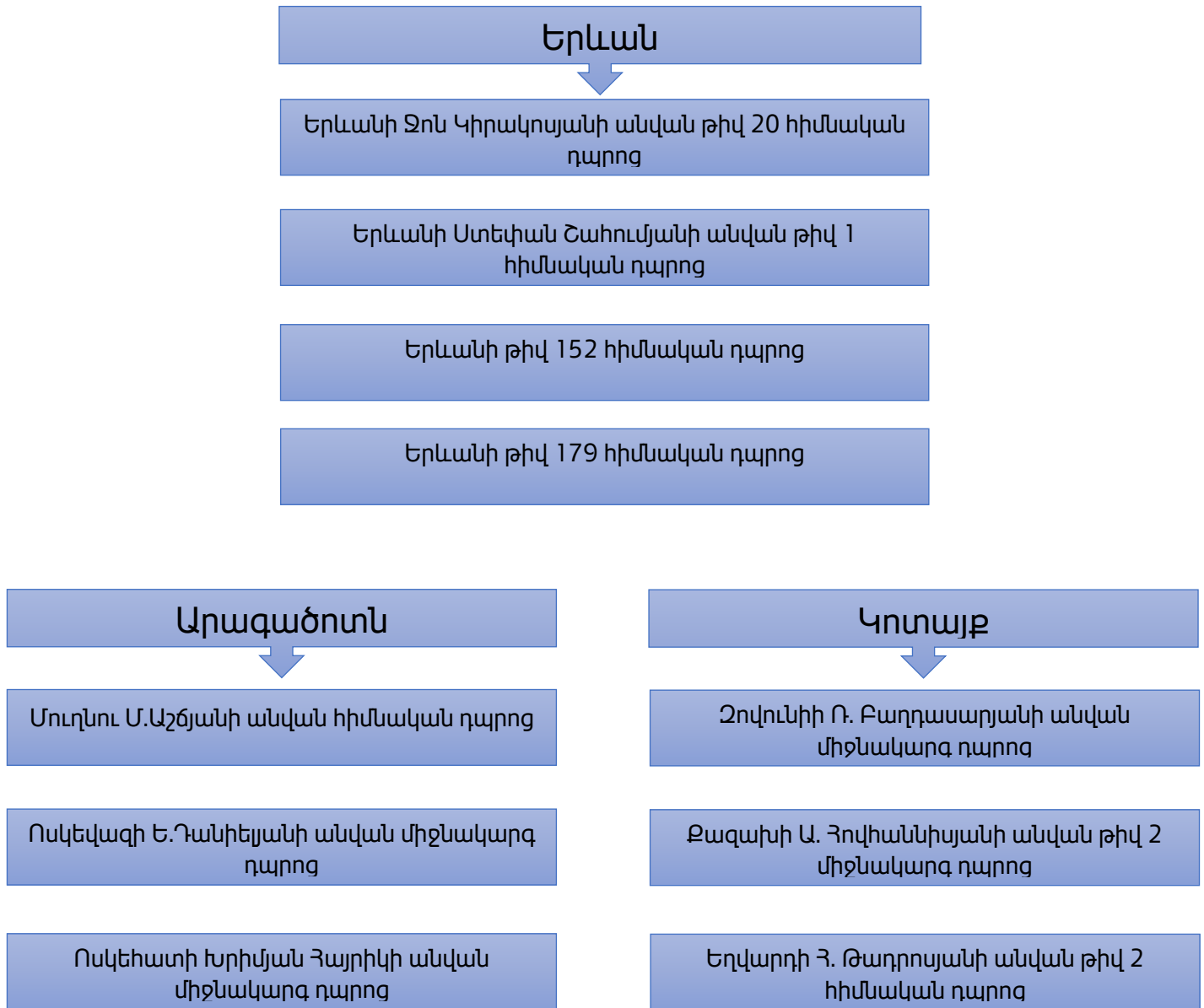
Հետազոտվող դպրոցների ընտրանքը կատարվել է՝ հաշվի առնելով դրանց գտնվելու վայրը, գյուղական և քաղաքային լինելը, հիմնական կամ միջնակարգ լինելը, ակտիվությունն ու պասիվությունը: Այս չափանիշների հիման վրա ընտրությունը հնարավորություն է տվել ծնողական խորհուրդների գործունեությունը դիտարկել հնարավոր տարբեր միջավայրերում:

- Հաշվի առնելով ծրագրի ժամկետներն ու ծավալները՝ դպրոցների ընտրության հարցում կարևոր գործոն է եղել Երևանին մոտ մարզեր ընտրելու հանգամանքը: Արդյունքում, դպրոցներն ընտրվել են Երևանի, Արագածոտնի և Կոտայքի մարզերից:

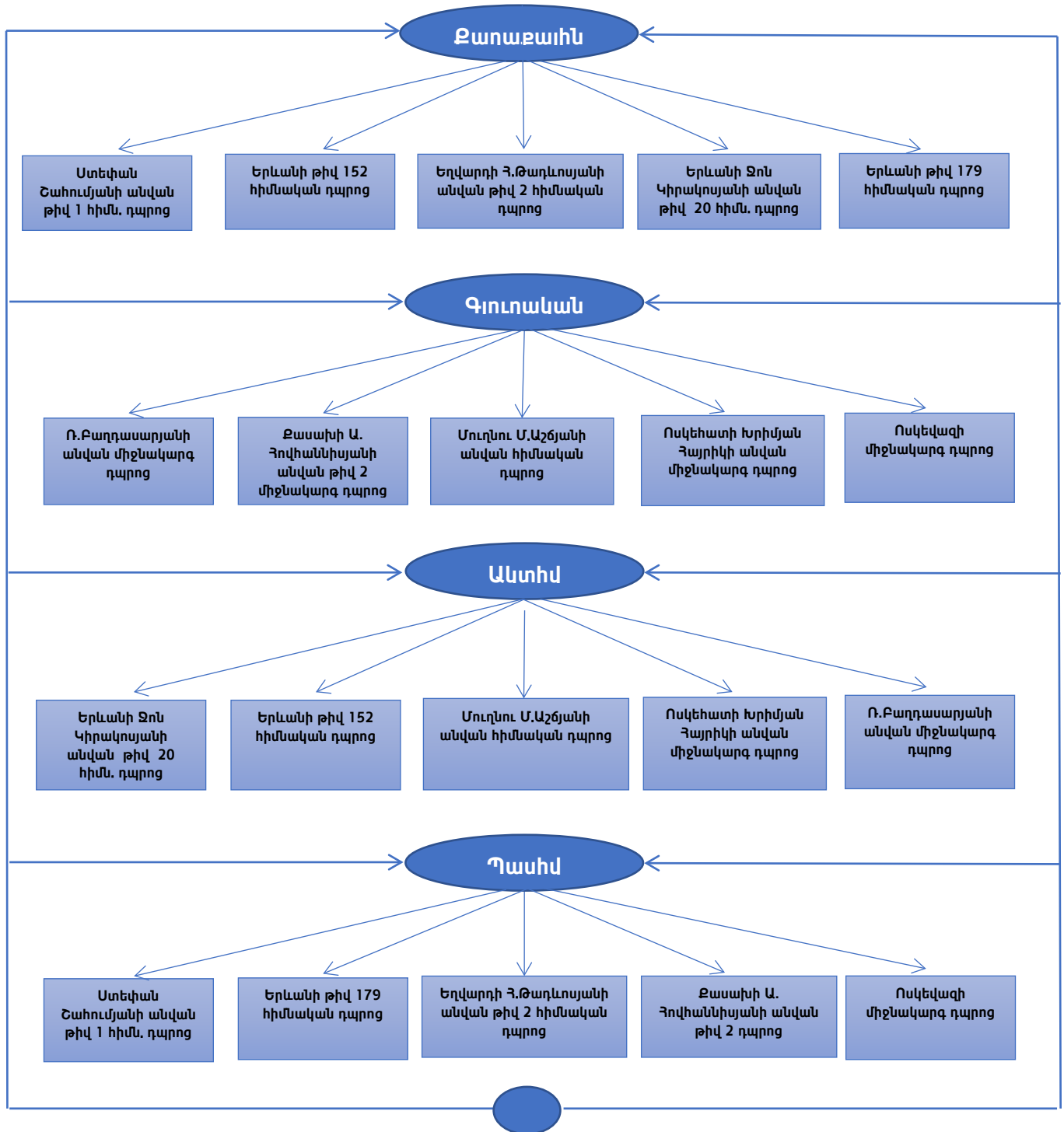
- Երևանում դպրոցների ընտրության սկզբունքը եղել է ըստ վարչական շրջանների: Ընտրվել է 2 դպրոց Կենտրոն վարչական շրջանից որպես կենտրոնական և 2 դպրոց Մալաթիա-Սեբաստիա վարչական շրջանից որպես ծայրամասային:
- Դպրոցների բազմազանությունն ապահովելու նպատակով ընտրվել են հավասար քանակի գյուղական և քաղաքային դպրոցներ՝ յուրաքանչյուրից 5-ական:
- Դպրոցների ընտրության հիմք է հանդիսացել նաև դպրոցի տեսակը: Հաշվի առնելով ծրագրի ժամկետները և ծավալը՝ ընտրվել են 6 հիմնական և 4 միջնակարգ դպրոցներ:
- Դպրոցների ընտրության հաջորդ սկզբունքը եղել է դպրոցի ակտիվ և պասիվ լինելը: Տարբեր պետական և ոչ պետական ծրագրերի, դրամաշնորհային հնարավորությունների, վերապատրաստումների և միջոցառումների մասնակցած դպրոցները համարվել են առավել ակտիվ: Այսպես, ընտրվել են ակտիվությամբ առանձնացող թվով 5 և պասիվությամբ առանձնացող թվով 5 դպրոցներ:
- Ֆոկլուս խմբային քննարկումներին մասնակցելու համար, որպես կանոն, հրավիրվել են դպրոցի բոլոր դասարանական ԾԻՆ նախագահները, որպեսզի հնարավոր լինի ապահովել արդյունավետ քննարկում ունենալու համար բավարար մասնակիցների քանակը: Փոքր դպրոցներում քննարկումներին մասնակցել են գրեթե բոլոր դասարանական ԾԻՆ նախագահները, իսկ մեծ դպրոցներում մասնակիցներն ընտրվել են ըստ իրենց ներկայացրած դասարանների՝ յուրաքանչյուր դասարանից գոնե մեկ ներկայացուցիչ ունենալու նպատակով: Այս պայմանը ոչ միշտ է բավարարվել, քանի որ աշխատանքի բերումով շատ ԾԻՆ նախագահներ չեն կարողացել մասնակցել աշխատանքային ժամերին պլանավորված ֆոկլուս խմբային քննարկումներին: Նման դեպքերում մասնակիցներն ընտրվել են ըստ իրենց ժամանակային հարմարության:

Հետազոտության մասնակից դպրոցների ընտրանքն ըստ վերը նշված չափանիշների ներկայացված է ստորև բերված երեք աղյուսակներում:

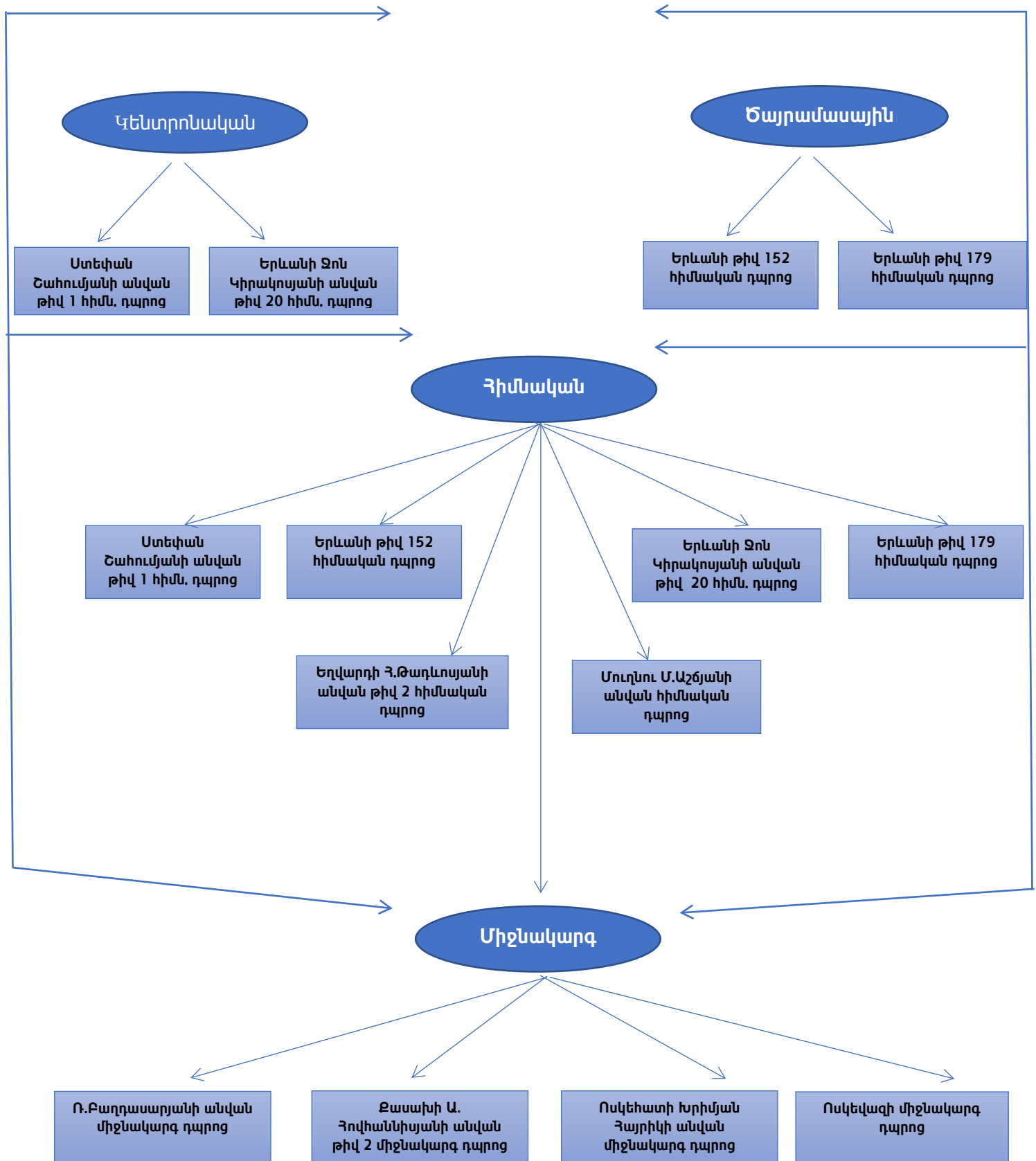
Գրաֆիկ 2: Հետազոտված դպրոցների ընտրանքը Երևանում, Արագածոտնի ու Կոտայքի մարզերում

Գրաֆիկ 3: Հետազոտված դպրոցների բաշխվածությունն ըստ գյուղական և քաղաքային համայնքների և դպրոցի ակտիվության ու պասիվության

Գրաֆիկ 4: Հետազոտված դպրոցների բաշխվածությունը՝ ըստ հիմնական և միջնակարգ դպրոցների և ըստ դրանց կենտրոնական և ծայրամասային տեղակայման

Հետազոտության ընթացքում ծագած դժվարություններ

Ընդհանուր առմամբ դաշտային աշխատանքների կազմակերպումն ու անցկացումը մեծ դժվարությունների և խոչընդոտների չի հանդիպել: Որպես կանոն ընտրված դպրոցների մեծամասնությունը պատրաստակամ է եղել թիմի անդամներին աջակցել տեղեկատվության հավաքման փուլում՝ որոշ բացառություններով:

Երևանում տվյալների հավաքագրումն ու ուսումնասիրության անցկացումն ավելի հարթ է ընթացել: Երևանում ընտրված չորս դպրոցներից մեկում նկատվում էր տնօրինության կողմից մոնիտորինգի անցկացման ընթացքի վրա միջնորդավորված ազդեցություն: Արգելվել է ձայնագրել դասարանական ճիշտ նախագահների հետ ֆոկլուս խմբային քննարկումը, թեպետ գրառումներ կատարելը թույլ է տվել: Նկատելի է եղել նաև տնօրենի լարվածությունը դպրոցական ճիշտ նախագահի անհատական հարցազրույցից և դասարանական ճիշտ նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկումից հետո:

Երևանում ընտրված մեկ այլ դպրոցում հնարավոր չի եղել անմիջական կապ հաստատել ճիշտ նախագահների հետ, քանի որ տնօրինությունը հղվում էր անձնական տվյալների պաշտպանության անհրաժեշտությանը: Այս դպրոցում ճիշտ նախագահների հետ բոլոր հանդիպումները կազմակերպվել են փոխտնօրենի կողմից: Նախնական հանդիպման ժամանակ, այս դպրոցի փոխտնօրենն ինքն է նշել, որ «դե, թույլ չենք տալիս, որ [ճիշտ նախագահները] շատ բան անեն», իսկ հանդիպումները կազմակերպելու ընթացքում հետազոտական թիմին խորհուրդ է տվել «ավելի լուրջ» բանով զբաղվել՝ նշելով, որ այդպես էլ չի կարողանում հասկանալ հետազոտության իմաստը:

Մարզային դպրոցներից մեկում տնօրենը փորձել է արհեստականորեն խոչընդոտել ուսումնասիրության ընթացքին՝ իրենց դպրոցում փոխտնօրենի վատառողջ լինելու կամ նմանատիպ այլ պատճառաբանություններով: Միևնույն ժամանակ պահանջ է ներկայացրել մարզպետարան, որ իրենց դպրոցը լինի տվյալ մարզի վերջին հետազոտվող դպրոցը: Նշված դպրոցում դպրոցական ճիշտ նախագահի առցանց անհատական հարցազրույցի ժամանակ վերջինս հրաժարվել է միացնել տեսախցիկը՝ պատճառ բերելով ինտերնետային թույլ կապը: Հարցազրույցի ընթացքում ճիշտ նախագահը հարցերից առաջ հաճախ դադար է տվել՝ երբեմն պատճառաբանելով, որ իրեն զանգ է գալիս: Դադարների ընթացքում լսվել է ստեղնաշարի ձայն, որից հետո միայն նա պատասխանել է տրված հարցին: Պատասխանները, երբեմն, եղել են շատ «գրքային» և տպավորություն ստեղծել, որ ճիշտ նախագահը փնտրում է իրեն տրված հարցերի պատասխանները համացանցում և կարդում դրանք հարցերին պատասխանելիս: Այս եղանակով ստացված պատասխանները, սակայն, չեն արտացոլում դպրոցում առկա փաստացի իրավիճակը և պարունակում են հարցերին պատասխանելու վերաբերյալ ուղղորդված կամ հրահանգավորված լինելու տարրեր:

Մարզային մեկ այլ դպրոցում տնօրենը ցանկություն է հայտնել մասնակցել ճիշտ նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկմանը: Հետազոտական թիմը բացատրել է, որ տնօրենի ներկայությունը կարող է խոչընդոտել դասարանական ճիշտ նախագահների ազատ և անկաշկանդ քննարկմանը: Տնօրենն այնուհետև առաջարկել է, որ իր փոխարեն ԴԱԿ-ը մասնակցի քննարկմանը: Վերջինս մի քանի րոպե առանձնացել է ծնողների հետ, որից հետո միայն թույլ տվել իրականացնել ֆոկլուս խմբային քննարկումն առանց տնօրինության որևէ ներկայացուցչի:

Արարատի մարզում ընտրված դպրոցներում հետազոտությունն իրականացնելու համար ևս գրություն է ուղարկվել մարզպետարանի համապատասխան բաժին՝ վերջինիս

թույլտվությունը ստանալու նպատակով: Ի պատասխան գրությանը՝ մարզպետարանի կրթության բաժինը հետազոտական թիմին տեղեկացրել է, որ կարիք ունի հետազոտության մասին ավելի մանրամասն տեղեկություն ստանալու: Հետազոտական թիմը փորձել է առցանց տարբերակով կապ հաստատել բաժնի պատասխանատուի հետ: Կրթության բաժնի պատասխանատուն չի միացել պլանավորված առցանց հանդիպմանը: Փոխարենը նոր պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել հանդիպումն իրականացնել մարզպետարանում:

Մարզպետարանում կազմակերպված հանդիպմանը հրավիրվել և ներկա էին գտնվում Արարատի մարզում հետազոտության համար ընտրված երեք դպրոցների տնօրեններ ու փոխտնօրեններ, մարզպետարանի այլ աշխատակիցներ: Շուրջ երկու ժամ տևած բավականին լարված այս ժողովին ներկա էին տասներկու հոգի՝ ներառյալ հետազոտական թիմի երկու անդամ: Հանդիպման ընթացքում, մարզպետարանը պահանջ է ներկայացրել հետազոտական թիմին պաշտոնական գրություն ուղարկել ԿԳՄՍՆ՝ հետազոտությունն իրականացնելու համար թույլտվություն ստանալու նպատակով: Նման պահանջի անհրաժեշտություն, սակայն, չկա, քանի որ մարզպետարանը լիազոր մարմին է և իրավասու է որոշում կայացնել մարզային դպրոցներում քաղաքացիական հասարակության կողմից նախաձեռնված նմանատիպ հետազոտություններն արտոնելու վերաբերյալ: Ժողովի ընթացքում պարզ է դարձել, որ հետազոտության ընթացքին խոչընդոտելու շարժառիթը բնավ ԿԳՄՍՆ թույլտվությունը չէ: Թեև հետազոտական թիմի անդամները փորձել են հնարավորինս բացատրել հետազոտության բովանդակությունը, նպատակներն ու գործիքները, մարզպետարանի կրթության բաժնի ներկայացուցիչը, ինչպես նաև ընտրված երեք դպրոցների տնօրեններն ու փոխտնօրենները չեն կարողացել հասկանալ հետազոտության իմաստը՝ վտանգավոր համարելով հետազոտական թիմի հանդիպումներն իրենց ծնողների հետ:

Դպրոցի տնօրեններից մեկը նշել է, որ ինքը կարող է տալ հետազոտական թիմին հուզող բոլոր հարցերի պատասխանները, և որ կարիք չկա այդ հարցերով դիմել իրենց ԾԽ նախագահներին: Իսկ կրթության բաժնի պետը նշել է, որ «Այս մարզի բոլոր ծնողներն իմ սեփականությունն են»՝ շեշտելով, որ նա չի կարող բոլոր ցանկացողներին մոտիկ թողնել մարզի ծնողական համայնքին: Ժողովի ընթացքում, բոլորի ներկայությամբ, նա զանգահարել է Երևանի քաղաքապետարանի իր գործընկերոջը՝ փորձելով ճշտել հետազոտությունն իրականացնող ՀԿ-ի «ուղնուծուծը» և տեղեկություններ հարցնել հետազոտության մասին: Նա ուղղակիորեն նշել է նաև, որ ցանկության դեպքում կարող է արհեստականորեն խոչընդոտել հետազոտության իրականացմանը՝ պարբերաբար գրություններ կամ այլ թղթաբանություն պահանջելով հետազոտական թիմից:

Ներկա գտնվող բոլոր երեք դպրոցների տնօրեններն ու փոխտնօրենները միաձայն կիսում էին կրթության բաժնի ներկայացուցչի տեսակետն ու մտավախությունները հետազոտության մասին: Ժողովի ընթացքում չի հնչել որևէ այլ կարծիք, տեսակետ կամ մեկնաբանություն հետազոտության վերաբերյալ: Նկատելի էր այն հանգամանքը, որ դպրոցների ներկայացուցիչները կաշկանդված են իրենց վերադաս մարմնի կարծիքով և չեն կարող ավելի ազատ քննարկում վարել նմանատիպ ճնշման ազդեցության տակ:

Մարզպետարանի կողմից պահանջվող գրությունն ուղարկվել է ԿԳՄՍՆ 2022թ. դեկտեմբերի 5-ին, որին պատասխան է ստացվել միայն 2023թ. հունվարի 20-ին: Հետազոտության ժամկետների սեղմ լինելու պատճառով որոշում է կայացվել Արարատի մարզի դպրոցները փոխարինել Կոտայքի մարզի դպրոցներով:

Մի քանի դպրոցներում տնօրենները ցանկություն են հայտնել նախօրոք ծանոթանալ հետազոտության մոնիտորինգային գործիքներին, դրանց բովանդակությանն ու դրանցում տեղ գտած հարցերի բնույթին: Ֆոկուս խմբային քննարկումների և անհատական հարցազրույցների հարցաշարերը չեն տրամադրվել դպրոցներին: Իսկ առցանց հարցաշարի հղումը նախօրոք ուղարկվել է ԾԽ նախագահներին և տնօրեններին՝ իրենց ծնողների շրջանում այն տարածելու նպատակով:

Ընդհանուր առմամբ, հետազոտական թիմի հարցերին պատասխանելիս ԾԽ նախագահների մեծ մասը փորձել է ներկայացնել, որ դպրոցում ծնողական խորհուրդների աշխատանքը իրականանում է առանց էական բարդությունների, ինչն ըստ մոնիտորինգային թիմի անդամների կողմնակալության տարրեր է պարունակում և ոչ միշտ է համապատասխանում իրականությանը: ԾԽ նախագահների շրջանում նկատելի է նաև որոշակի անհանգստություն հետազոտական աշխատանքների ընթացքում դպրոցի մասին տնօրինության համար ոչ ընդունելի որևէ դեպք, խնդիր կամ իրողություն բացահայտելու շուրջ:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԿԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԴԱՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԸ ՈՒ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿԸ

1.1. Դասարանական Ծի նախագահների ընտրության կարգը, չափանիշներն ու պրակտիկան

Ըստ ՀՀ «Հանրակրթության մասին» օրենքի՝ պետական ուսումնական հաստատության կրթական գործունեության արդյունավետ կազմակերպման նպատակով ձևավորվում են խորհրդակցական մարմիններ՝ մանկավարժական, ծնողական, աշակերտական խորհուրդներ, առարկայական մեթոդական միավորումներ, որոնց ձևավորման կարգը և իրավասությունները սահմանվում են ուսումնական հաստատության օրինակելի կանոնադրությամբ: Դպրոցի Ծի-ը բաղկացած է դասարանական Ծի նախագահներից և վերջինիս կազմից ընտրված մեկ դպրոցական Ծի նախագահից: Յուրաքանչյուր դասարան ունի իր Ծի նախագահը, որը աշակերտների ծնողների ընդհանուր կազմից ընտրված մեկ ծնողն է: Դասարանական Ծի նախագահի ընտրությունը սովորաբար տեղի է ունենում ուսումնական տարվա առաջին ծնողական ժողովի ընթացքում և ուժի մեջ է մինչև տվյալ ուսումնական տարվա ավարտը: Այսպիսով, յուրաքանչյուր դասարան ունի իր դասարանական Ծի նախագահը: Դասարանական Ծի նախագահների քանակը հավասար է դպրոցում գործող դասարանների թվին, քանի որ միևնույն ծնողը չի կարող Ծի ընտրվել մեկից ավելի դասարաններում: Յուրաքանչյուր դասարանական Ծի նախագահ ունի նաև երկուսից չորս օգնականներ, որոնք ևս ընտրվում են տվյալ դասարանի ծնողների կազմից: Յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա համար դպրոցի դասարանական Ծի նախագահներն իրենց կազմից ընտրում են մեկին որպես դպրոցական Ծի նախագահ: Դպրոցական Ծի նախագահն ընտրվում է դասարանական Ծի նախագահներից փակ քվեարկությամբ և ձայների պարզ մեծամասնությամբ:

Ֆոկուս խմբային քննարկումների և անհատական հարցազրույցների արդյունքները ցույց են տալիս, որ դասարանական և դպրոցական Ծի նախագահների ընտրության օրինակելի կարգը հիմնականում պահպանվում է:

Դասարանական Ծի նախագահները, որպես կանոն, առաջադրվում են դասղեկների կողմից տարեսկզբին տեղի ունեցող առաջին ծնողական ժողովի ընթացքում տվյալ ուսումնական տարվա համար: Որևէ ծնողին առաջադրելիս, դասղեկը հիմնականում առաջնորդվում է տվյալ ծնողի ցուցաբերած ակտիվությամբ, եռանդով և կազմակերպչական հարցերով զբաղվելու պատրաստակամությամբ: Երբեմն Ծի նախագահի թեկնածու առաջադրում են նաև ծնողները, առանց դասղեկի կամ դասվարի միջամտության: Սա հատկապես նկատելի է մարզային դպրոցներում, որտեղ բոլորն իրար ճանաչում են: Միևնույն չափանիշներով առաջնորդվում են նաև դասարանի մյուս ծնողները՝ իրենց դասարանական Ծի նախագահին ընտրելիս: Շատ են նաև դեպքերը, երբ միևնույն դասարանի ծնողներն իրար ճանաչում են կամ Ծի նախագահ են եղել դեռ իրենց երեխաների մանկապարտեզ հաճախելու շրջանից: Այս պարագայում, ծնողներն իրենք են առաջադրում իրենց ճանաչած, եռանդով ու նախաձեռնողականությամբ աչքի ընկնող ծնողին:

«Ես մանկապարտեզից եմ, Էստեղից առաջարկը եկավ, բոլորն ասեցին, որ ինքը լավ ա ամեն ինչ անում, կարևոր է բոլորի հետ իրենց լեզվով խոսել, ես էլ դեմ չէի, սիրում էի, չէի աշխատում Էն ժամանակ, հիմա աշխատում եմ, բայց էլի հասցնում, էլի ամեն տարի ես եմ լինում, տեղյակ

*եմ, բոլորն ասում են, որ դու ես, որ մեկը լավ անում է, միշտ ասում են դու ես, օգնողներ ունեն,
եթե բան է քննարկվում, բոլորի կարծիքը հաշվի առնվում է, ընտրում ենք ոսկի միջին»:*

Մեքբերում դասարանական ճիւղի նախագահների ֆոկլոր խմբային քննարկումից

Դպրոցի օրինակելի կանոնադրությունը չի սահմանում դասարանական ճիւղի նախագահների ընտրության հստակ կարգ: Հետագոտված դպրոցներում դասարանական ճիւղի նախագահի ընտրությունը հիմնականում տեղի է ունենում բանավոր կերպով, ժողովին ներկա ծնողների մեծամասնության համաձայնությամբ: Այս առումով, բացառություն են կազմում դիտարկված տասը դպրոցներից հինգ մարզային դպրոցներ, որտեղ դասարանական ճիւղի նախագահների ընտրությունները որոշ դասարաններում տեղի են ունեցել նաև փակ քվեարկությամբ: Այս դեպքերում, որպես կանոն, ընտրություններին մասնակցել են նաև այլ թեկնածուներ: Ձայների մեծամասնություն հավաքած ծնողներն ընտրվել են ճիւղի նախագահներ, իսկ մյուս թեկնածուները՝ օգնականներ:

Որպես կանոն, առաջին ընտրությունից հետո ճիւղի նախագահները հաճախ վերընտրվում են մի քանի անգամ: Արդյունքում, հաջորդ ընտրությունները փաստացի ձևական բնույթ են կրում, քանի որ նոր թեկնածու չի առաջադրվում և հիմնականում վերընտրվում է նախկին ճիւղի նախագահը: Դիտարկված դպրոցներում դասարանական ճիւղի նախագահների շուրջ 84%-ը վերընտրվել է այդ դերում: Սա կարելի է բացատրել օրենսդրական բացի առկայությամբ, երբ դպրոցի օրինակելի կանոնադրության մեջ բացակայում է դասարանական ճիւղի նախագահին փակ քվեարկությամբ ընտրելու պահանջը: Այս հանգամանքը կարող է կաշկանդել ծնողներին իրենց թեկնածուներին առաջադրելիս կամ ինքնաառաջադրվելիս որպես թեկնածու, բանավոր կերպով դեմ արտահայտվել որևէ ծնողի թեկնածությանը կամ ընտրությանը ծնողական ժողովի ժամանակ, հատկապես երբ տվյալ ծնողի թեկնածության առաջարկը գալիս է դասղեկի/դասվարի կողմից: Արդյունքում ստացում է այնպես, որ առաջին դասարանում ճիւղի նախագահի ընտրված ծնողը տարիներ շարունակ մնում է տվյալ դասարանի ճիւղի նախագահը: Հետագոտության շրջանակներում դիտարկված դասարանական ճիւղի նախագահության առավել երկար փորձը 8-12 տարիների սահմաններում է:

«Առաջին դասարանում չգիտեմ ինչու ինձ ընտրեցին, բայց հետո դուր եկավ բոլորին ու դարձավ շարունակական: Ես մոտ էի ապրում դպրոցին, շատ ուշադիր էի, առաջին բալիկիս հետ ամբողջ օրը դպրոցում էի, մտածում էին, որ ես անհանգիստ ծնող եմ, բայց ավելի հանգիստ եմ դարձել: Երկրորդ ու երրորդ բալիկներիս դասարաններում էլ եղել եմ ծնողկոմիտե, հետո աշխատանքի բերումով էլ չէ, հիմա երկրորդ բալիկիս դասարանում որոշեցին էլի ինձ ընտրել: Երրորդիս ժամանակ հրաժարվել եմ, ասել եմ դասղեկին, որ չեմ հասցնում»:

Մեքբերում դասարանական ճիւղի նախագահների ֆոկլոր խմբային քննարկումից

«Եթե լինում է միջոցառում, իմ ներդրումն ունեն, ձեռքիցս գալիս է ձևավորում: Երևի որպես ակտիվ ու համեստ ծնող, քանի որ ծնողները նախընտրում են այնպիսի ծնող, ով չուսաչ է: Արդեն տասնմեկ տարի այս դպրոցում եմ, ինձ բոլորը ճանաչում են»:

Մեքբերում դպրոցական ճիւղի նախագահի անհատական հարցապրույկից

Եթե դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ դասարանական ճիւղի նախագահների ընտրության կարգը ևս սահմանված չի, բացառապես փակ քվեարկությամբ, ինչպես դպրոցական ճիւղի նախագահի ընտրության դեպքում է, ապա ծնողները կարող են ազատ և անկաշկանդ կերպով առաջադրել իրենց թեկնածուներին, ինքնաառաջադրվել կամ դեմ

քվեարկել դասղեկի/դասավարի կամ մի քանի ծնողների կողմից առաջադրված որևէ ծնողի թեկնածությանը: Սա թույլ կտա ավելի ազատ և մասնակցային դարձնել դասարանական ԾԽ նախագահների ընտրության գործընթացը՝ առանց մի քանի ծնողների շուրջ այն կենտրոնացնելու: Արդյունքում միևնույն ծնողի փոխարեն դասարանական ԾԽ նախագահ կարող են տարբեր ծնողներ ընտրվել՝ բարձր մոտիվացիա, եռանդ և թարմություն բերելով կատարվող աշխատանքում:

ԾԽ նախագահների ընտրության չափանիշների ընկալումները միանշանակ չեն: Դասարանական ԾԽ նախագահները դժվարանում են բացատրել, թե ինչու են դասարանի մյուս ծնողները հենց իրենց ընտրել առաջին անգամ, սակայն կարծում են, որ հաջորդ տարիների ընթացքում վերընտրվելու պատճառը տարվա ընթացքում իրենց կատարած աշխատանքն է և ծնողների շրջանում ձեռք բերած վստահությունը: Մի քանի դասարանական ԾԽ նախագահներ նշում են նաև, որ իրենք ընտրվել են այդ դերում, քանի որ այլ ցանկացողներ չեն եղել:

«Օնլայն, չգիտեմ ոնց ստացվեց: Մեր ուսուցչուհին ասաց ով է, ոչ մեկ ձայն չհանեց, երևի որ տղաս շատ ակտիվ է, դրա համար: Մենք, որ գնում գալիս էինք, դասատուն ասաց, թող Վլեքսի մաման լինի:»

Մեջբերում դասարանական ԾԽ նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկումից

Ծնողների համար դասարանական ԾԽ նախագահ ընտրելու շարժառիթներն են հիմնականում շփվող, ակտիվ, վստահելի և գործունյա լինելը, կազմակերպչական հմտություններ ունենալը, գրագետ, կիրթ և զուսպ լինելը, տարբեր մարդկանց հետ լեզու գտնելու ու լավ հարաբերություններ կառուցելու հմտությունը, դպրոցին մոտ ապրելն ու հաճախակի դպրոցում լինելը, ստացիոնար աշխատանք և փոքրիկ երեխաներ չունենալը, ձեռքի շնորհք ունենալը:

ԾԽ նախագահ դառնալու շարժառիթները ևս նշված որակների սահմաններում են: Ծնողները համաձայնում են դառնալ դասարանական և դպրոցական ԾԽ նախագահ, քանի որ ցանկություն ունեն նվիրվել և օգտակար լինել իրենց երեխաների դասարանին, դասղեկին և դպրոցին կազմակերպչական բնույթի ամենատարբեր հարցերում, կազմակերպել մշակութային և ժամանցային միջոցառումներ դասարանի աշակերտների համար:

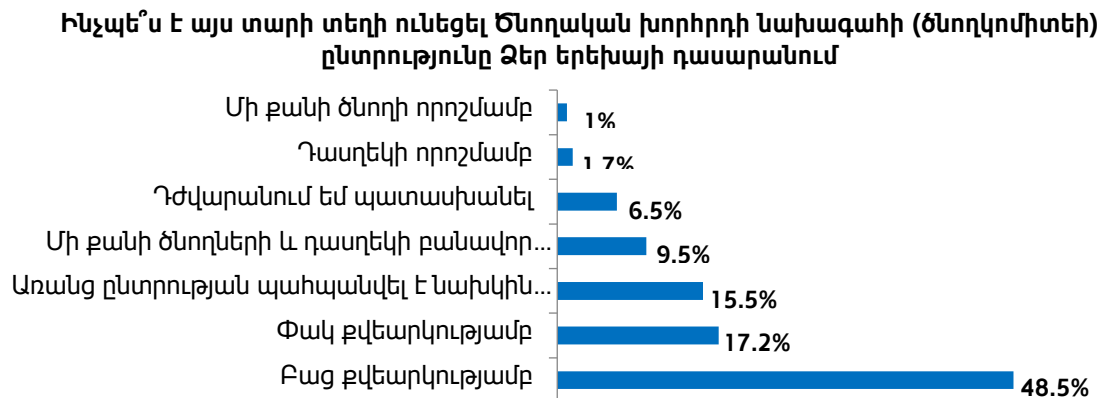
«Ես առհասարակ կարծում եմ, որ ԾԽ նախագահ լինելու համար պետք է լինել առաջին հերթին լավ մարդ, գրագետ, կիրթ, առաջին հերթին շփվելու լավ ունակություններին տիրապետես, մարդկանց հասկանալու, ցանկացած խնդրին մարդկային մոտեցում ցուցաբերելու, հնարավորինս ու անհնարին ամեն ինչ անելու, որ քո դասարանի ու քո երեխայի համար անես ամեն ինչ:»

Մեջբերում դասարանական ԾԽ նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկումից

Առցանց հարցաշարից ստացված արդյունքները ցույց են տալիս, որ հարցված 1,626 ծնողների 80%-ը երբևէ չի եղել ԾԽ նախագահ, 12%-ը ԾԽ նախագահ եղել է նախկինում, իսկ 8.1%-ը գործող ԾԽ նախագահ է: Ծնողների 99.5%-ը նշում է, որ իր երեխայի դասարանն ունի ԾԽ նախագահ, 79%-ը միշտ մասնակցում է իր երեխայի դասարանում անցկացվող ծնողական ժողովներին, 14.8%-ը հաճախ է մասնակցում, 4.2%-ը երբեմն, 1.2%-ը հազվադեպ, իսկ 0.8%-ը՝ երբեք: Հարցված ծնողների 74.7%-ը մասնակցել է այս տարի իրենց երեխաների դասարանում դասարանական ԾԽ նախագահի ընտրությանը:

Հարցման արդյունքները համապատասխանում են ֆոկլոս խմբային քննարկումներից դուրս բերված արդյունքների հետ, ըստ որոնց դասարանական ճիշտ նախագահները հիմնականում ընտրվում են բաց քվեարկությամբ: Նման պատասխան է տվել հարցված ծնողների 48.5%-ը: Հարցված ծնողների 15.5%-ը պատասխանել, որ միևնույն ճիշտ-նախագահները է տվյալ ուսումնական տարում առանց ընտրության: Ծնողների 17.2%-ը պատասխանել է, որ դասարանական ճիշտ նախագահ ընտրել են փակ քվեարկության միջոցով, իսկ 9.5%-ը նշում է, որ ճիշտ նախագահն ընտրվել է մի քանի ծնողների և դասուցեկի բանավոր փոխհամաձայնության հիման վրա:

Գրաֆիկ 5: Դասարանական ճիշտ նախագահների ընտրության կարգը

Գրաֆիկ 5-ում ներկայացված տվյալները փոքր-ինչ տարբերվում են ֆոկլոս խմբային քննարկումներից ստացված արդյունքներից, ըստ որոնց զգալի մաս են կազմում դասուցեկի միջնորդությամբ դասարանական ճիշտ նախագահի ընտրելու կամ նշանակելու դեպքերը: Այս հանգամանքը կարելի է բացատրել նրանով, որ բաց քվեարկությամբ ընտրված ճիշտ նախագահները ևս կարող են ուղղակի կամ անուղղակի կերպով առաջադրված լինել դասուցեկի կողմից: Այլ կերպ ասած՝ թե՛ բաց, թե՛ փակ քվեարկությամբ ընտրվելը բնավ չի նշանակում, որ թեկնածուն ի սկզբանե չի առաջադրվել դասուցեկի կողմից:

Դասուցեկի կողմից ճիշտ նախագահի առաջադրվելը կամ ընտրվելը հաճախ կարող է նշանակել, որ դասուցեկն այս դերում իր համար հարմար թեկնածուն է ընտրում, ում հետ աշխատելն ավելի հեշտ կարող է լինել, առանց բարդությունների, առանց դասուցեկի գործունեության նկատմամբ որևէ առարկության կամ քննադատության: Արդյունքում դասուցեկի միջնորդությամբ ընտրված կամ առաջադրված ճիշտ նախագահը կարող է դառնալ դասուցեկի կողմից նախաձեռնված գործողությունների կատարողը, չի դրսևորում անկախություն և ազատություն այլ հարցեր բարձրաձայնելու, ծնողների կարծիքը տեղ հասցնելու և այլ հարցերում: Միևնույն պատճառով էլ հաճախ ճիշտ նախագահն առանց ընտրության պահպանվում է այս դերում հաջորդող տարիների ընթացքում:

Դասուցեկի հետ առանց խոչընդոտների աշխատելը, թերևս, երախտագիտության դրսևորում է ճիշտ նախագահների կողմից՝ ի պատասխան այս դերում նշանակվելու դասուցեկի միջնորդությանը: Գիշտ նախագահները ցանկանում են արդարացնել դասուցեկի կողմից իրենց վստահված դերը, որևէ խնդիր չառաջացնել, իսկ եղած խնդիրներն էլ հարթել աննկատ՝ երբեմն առանց դասուցեկին տեղեկացնելու:

«Ես անում եմ ամեն ինչ դասարանի համար, թեկուզ չուզելով, ստիպված, հոգեբան չենք, բայց երեխաներից իմանում ենք խնդիրների մասին, որ կարգավորենք, չհասնի դասղեկին:»

Մեջբերում դասարանական ճիս նախագահների Ֆոկուս խմբային քննարկումից

Ճիս նախագահ ընտրվելու դեպքում, վերջինս իր հավատարմությունը տեսնում է դասղեկի հետ, այլ ոչ թե դասարանի ծնողական համայնքի, որի ներկայացուցիչն է հանդիսանում: Ճիս նախագահը փաստացի հանդիսանում է դասղեկի օգնականն ու աջ ձեռքը կազմակերպչական տարբեր գործառույթներ իրականացնելիս:

«Եթե դասղեկը ինչ-որ հարցով դիմում է քեզ, այդ պարտավորությունը արդեն դու վերցրել ես քեզ վրա, դու էլ պարտավոր ես նրա ասածն անել, ինչ ասի:»

Մեջբերում դասարանական ճիս նախագահների Ֆոկուս խմբային քննարկումից

«Եթե ուսուցիչն ասում է, դա ինձ համար օրենք է, եթե ես եմ ասում, ծնողի համար է օրենք, եթե ծնողն է ասում, երեխայի համար է օրենք, որ ամեն ինչ լավ լինի:»

Մեջբերում դպրոցական ճիս նախագահի անհատական հարցազրույցից

Ավելին, ֆոկուս խմբային քննարկումների ժամանակ դասարանական ճիս նախագահները շատ հաճախ դժգոհում են դասարանի մյուս ծնողների պասիվությունից և ճիս աշխատանքներում ներգրավվելու ցածր մակարդակից: Երբեմն, դասարանական ճիս նախագահները նշում են նաև երիտասարդ սերնդի ծնողների հետ աշխատելու դժվարությունների մասին՝ շեշտելով, որ վերջիններս ավելի ըմբոստ են, դժվարությամբ են հարմարվում համընդհանուր կարծիքի հետ և տարբեր իրավիճակներում ձգտում են իրենց «ես»-ն առաջ տանել:

Տարին տարվա վրա ծնողների մտածելակերպը դեգրադացվում է, օրինակը բերեցի, դասղեկը գրում ա, հետո գրում եմ ես, մամաներ ջան, խնդրում ենք երեխաներին դպրոցական հագուստով բերել, բայց գալիս են էլի խառը հագուստով:

Մեջբերում դասարանական ճիս նախագահների ֆոկուս խմբային քննարկումից

Այսինքն, անհամաձայնությունն ու քննադատությունը, անկախ դրանց շարժառիթներից, գնահատվում են որպես բացասական երևույթներ՝ ծնողներից հիմնականում ակնկալելով համաձայնել դասղեկի և նրա հանձնարարականներով ճիս նախագահների կողմից նախաձեռնված գործողություններին: Սա փաստում է նաև ծնողական համայնքի հետ դասարանական ճիս նախագահների ոչ արդյունավետ հաղորդակցման մասին, թեև ճիս նախագահները հաճախ են նշում բոլոր հարցերում ծնողների կարծիքը պարտադիր հաշվի առնելու մասին:

1.2. Դպրոցական ճիս նախագահների ընտրության կարգը, չափանիշներն ու պրակտիկան

Դպրոցական ճիս նախագահները դիտարկված տաս դպրոցներից ինը դպրոցում ընտրվել են փակ քվեարկությամբ և ձայների մեծամասնությամբ, ինչպես և սահմանված է դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ: Բացառություն է կազմում մարզային մեկ դպրոց, որտեղ դպրոցական ճիս նախագահի ընտրությունը տեղի է ունեցել է տարեսկզբի համադպրոցական ժողովի ժամանակ՝ իր դասարանի դասղեկի բանավոր առաջադրման և նշանակման արդյունքում: Զվեարկություն որպես այդպիսին չի եղել: Այլ թեկնածուներ չեն առաջադրվել:

Որպես կանոն, դպրոցական ՇԽ նախագահի ընտրվում են այն ծնողները, որոնք մի քանի տարվա (առնվազն 2, սակայն հիմնականում ավելի երկար) փորձ ունեն որպես դասարանական ՇԽ նախագահ: Երևանում դիտարկված երկու ծայրամասային դպրոցներից մեկում գործող դպրոցական ՇԽ նախագահը նշում է, որ նախկին տնօրինության ժամանակ դպրոցում ընդհանրապես չի եղել դպրոցական ՇԽ նախագահ: Ծնողները տեղեկացվել են, որ յուրաքանչյուր դասարան պետք է ընտրի իր դասարանական ՇԽ նախագահին, սակայն դպրոցական ՇԽ նախագահի մասին չեն իմացել և երբևէ չեն ընտրել: Այս իրավիճակը, սակայն, փոխվել է, երբ դպրոցում տնօրեն է փոխվել, որից հետո արդեն դասարանական ՇԽ նախագահները փակ քվեարկությամբ ընտրել են դպրոցական ՇԽ նախագահ: Դպրոցական ՇԽ նախագահը նշում է նաև, որ եղել են տարիներ, երբ ինքը եղել է ՇԽ նախագահի մեկից ավելի դասարանների համար: Սա կարգի խախտում է, քանի որ, ըստ դպրոցի օրինակելի կանոնադրության, Ծնողական խորհուրդների յուրաքանչյուր անդամ ունի մեկ ձայնի իրավունք: Մեկից ավելի դասարաններում ՇԽ նախագահ լինելու դեպքում, ՇԽ տվյալ անդամն ունենում է մեկից ավելի ձայնի իրավունք նիստերի ժամանակ քվեարկելիս:

Վերընտրվելու միտումը նկատվում է նաև դպրոցական ՇԽ նախագահների դեպքում, սակայն պակաս հաճախականությամբ, ինչը կարելի է բացատրել փակ քվեարկության պահանջով: Անհատական հարցազրույցներին մասնակցած տասը դպրոցական ՇԽ նախագահներից երկուսն առաջին անգամ էին ընտրվել այս դերում, չորսը երկու անգամ, իսկ մնացած երեքը՝ երեք կամ չորս: Համեմատության համար հարկավոր է նշել, որ հետազոտության մասնակից 108 դասարանական ՇԽ նախագահներից 19-ն այս դերում ընտրվել են 3 անգամ, 18-ը 2 անգամ, իսկ 15-ն առաջին անգամ ՇԽ նախագահ են ընտրվել 2022-2023 ուսումնական տարվա համար: 10 և ավել անգամ ընտրված դասարանական ՇԽ նախագահների թիվը 12-ն է: Ամենից երկար այս դերում ծառայել է մեկ հոգի՝ 12 տարի լինելով դասարանական ՇԽ նախագահ: Հետաքրքրական է նաև այն, որ հարցազրույցներին մասնակցած դպրոցական ՇԽ նախագահների կեսից ավելին նշում են, որ ցանկացել են հրաժարվել նախագահությունից տարբեր պատճառներով (այլ զբաղվածություն, աշխատանք, առողջական խնդիրներ, փոքրիկ երեխա և այլն), սակայն չեն կարողացել դա անել հիմնականում այն պատճառով, որ դասարանական ՇԽ նախագահները չեն ցանկացել ընտրել որևէ այլ ծնողի:

«Դպրոցական ՇԽ նախագահին] արդեն քանի տարի է՝ վերընտրում ենք: Նախորդ ՇԽ նախագահի առաջարկով ենք իրեն ընտրել, ոչ թե մեկի, այլ մի քանիսի առաջարկով, ինքը բոլորի հետ շփվել էր, ոնց ա անում, ոնց ա կապակերպում, արդեն փակ քվեարկությամբ իրեն ընտրել ենք: Այլ թեկնածու չենք տեսնում, չի էլ դրվում այլ թեկնածություն:»

Մեջբերում դասարանական ՇԽ նախագահների ֆոկլոր խմբային քննարկումից

Ըստ ուսումնական հաստատության օրինակելի կանոնադրության, դասարանական և դպրոցական ՇԽ նախագահի ընտրություններից բացի, յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա համար դասարանական ՇԽ նախագահներն իրենց կազմից առաջադրում են նաև դպրոցի կառավարման խորհրդի անդամության թեկնածուներ, որոնցից ընտրվում են փակ քվեարկությամբ առավել ձայներ հավաքած երկուսը: Դիտարկված 10 դպրոցներից այս կարգը պահպանվում է միայն երկուսում, որտեղ դասարանական 2 ՇԽ նախագահներ նաև դպրոցի կառավարման խորհրդի անդամներ են: Դիտարկված մյուս 8 դպրոցներում դասարանական և դպրոցական ՇԽ նախագահները դժվարանում են հիշել, թե ինչպես են

տեղի ունենում կառավարման խորհրդի անդամների ընտրությունները, հիմնականում դրանց չեն մասնակցել և իրազեկված չեն խորհրդի գործառնությունների մասին:

1.3. **Դպրոցական և դասարանական ԾԽ նախագահների լիազորություններն ու պարտականությունները և դրանց մասին իրազեկվածության աստիճանը**

Ուսումնական հաստատության օրինակելի կանոնադրությամբ սահմանված է ԾԽ նախագահների գործառնությունների, լիազորությունների ու պարտականությունների լայն շրջանակ, որոնց իրականացման արդյունքում ԾԽ-ն դպրոցի ծնողական համայնքի հետ միասին իր կարևոր մասնակցությունն է ունենում դպրոցի կառավարման, որոշումների կայացման և կրթության որակի վրա:

Թե՛ դասարանական, թե՛ դպրոցական ԾԽ նախագահների գործառնություններից են, օրինակ, դպրոցում երեխաների իրավունքների պաշտպանությունը, համագործակցությունը հանրակրթական դպրոցի մանկավարժական և հոգաբարձուների խորհուրդների հետ, անհրաժեշտության դեպքում դպրոցի խորհրդին տնօրենի նկատմամբ անվստահություն հայտնելը, ծնողներին իրենց իրավունքների և պարտականությունների մասին իրազեկելը, տնօրինությանը ուսուցիչների աշխատանքը բարելավելու, ինչպես նաև իրենց գործում թերացող ուսուցիչներին պատասխանատվության ենթարկելու մասին առաջարկներ ներկայացնելը և այլն: Օրինակելի կանոնադրությամբ սահմանված այս գործառնությունների պատշաճ իրականացումը կարող է հիմք հանդիսանալ դպրոցում որակական և խորքային մի շարք փոփոխությունների համար, քանի որ դրանք նպատակ ունեն դպրոցում առողջ փոփոխարարություններ և կրթության համար նպաստավոր պայմաններ ստեղծել, համագործակցային, բաց և մասնակցային մթնոլորտ ապահովել ուսումնական գործընթացի բոլոր շահագրգիռ կողմերի միջև, ազատորեն վերհանել առկա խնդիրներն ու կառուցողական միջավայրում աշխատել դրանց լուծումների ուղղությամբ, բարձրացնել դպրոցի տնօրինության և ուսուցչական կազմի հաշվետվողականությունն իրենց կատարած աշխատանքում, նպաստել դպրոցի արտաքուլքետային եկամուտների և ծախսերի տնօրինման գործընթացի թափանցիկությանը: Նշված գործառնությունները պետք է նախաձեռնվեն և իրականացվեն ԾԽ նախագահների կողմից որպես դպրոցում գործող անկախ և ինքնավար մարմին:

Ֆոկուս խմբային քննարկումների և անհատական հարցազրույցների արդյունքում, սակայն, պարզ է դառնում, որ ԾԽ նախագահներն իրենց գործառնությունները տեսնում են հիմնականում դասղեկին բոլոր հարցերում անվերապահորեն օգնելու, դասարանի մյուս ծնողներին դասղեկի և տնօրենի ասելիքը փոխանցելու, աշակերտների համար կրթական և ժամանցային միջոցառումներ կազմակերպելու, աշակերտների վարքի, առաջադիմության, գնահատականների և բացակայությունների շուրջ միջոցներ ձեռնարկելու, տոնական առիթների ժամանակ դասարանների և դպրոցի ձևավորումն ապահովելու, աշակերտների համար անհրաժեշտ գրենական պիտույքներ, հիգիենիկ և այլ պարագաներ գնելու մեջ:

Դասվարից հետո ծնողկոմիտեն է, եթե հարց կա, օրինակ, երեխան դասի չի եկել, ծնողկոմիտեն է կապ հաստատում ծնողի հետ, որ հասկանալ, թե խնդիրն ինչ է: Հիմա, օրինակ, երեխեքը պիտի գնան մատենադարան, պիտի օգնեն դասվարին, որ կազմակերպվի:

Մեջբերում դասարանական ԾԽ նախագահների ֆոկուս խմբային քննարկումից

Հաճախ ԾԽ նախագահներն իրենց անելիքների մեջ նշում են նաև դասարանում սոցիալապես անապահով կամ կյանքի դժվարին պայմաններում հայտնված ընտանիքների երեխաներին ֆինանսական աջակցություն ցուցաբերելը, նրանց դասագրքերի և այլ անհրաժեշտ պարագաների ձեռքբերմանն օժանդակելը, կրթական և ժամանցային միջոցառումներին այս երեխաներին պարտադիր ընդգրկելը առանց ընտանիքի կողմից տրամադրվող որևէ ֆինանսական մասնակցության: Սոցիալական բաղադրիչ պարունակող այս ԾԽ գործառույթի մասին շեշտում է հետազոտության մասնակից դասարանական ԾԽ նախագահների մեծ մասը:

Մեր դասարանում կա աշակերտուհի, իրենց ընտանիքում ֆինանսական մեծ խնդիրներ ունեն, հայրը հիվանդ ա, աշխատող չկա տանը, աշխատում ենք ինչքան հնարավոր ա իրեն աջակցել, թե՛ գրքերի պահով, թե՛ միջոցառումներին, կամ ասենք էքսկուրսիաների պահով: Մի խոսքով ինչքան որ հնարավոր ա, թե՛ հագուստով, մի խոսքով:

Մեջբերում դասարանական ԾԽ նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկումից

Դիտարկված մի քանի դպրոցներում ԾԽ նախագահները որպես գործառույթ նշում են նաև շաբաթօրյակներ կազմակերպելը, հասարակական աշխատանքներին մասնակցելը, դպրոցի համար հովանավորներ գտնելը, դասարանների, սանհանգույցների, դահլիճի, հանդերձարանների և այլ վերանորոգման աշխատանքներին որևէ կերպ աջակցելը: Դիտարկված դպրոցներում դասարանական և դպրոցական ԾԽ նախագահները վերը նշված գործառույթների իրականացման համար հիմնականում օրական մեկ ժամ կամ շաբաթական վեց ժամ են հատկացնում: Տոնական միջոցառումներով, ավարտական դասարանների քննություններով և այլ ակտիվությամբ պայմանավորված՝ ավելանում է թե՛ դասարանական, թե՛ դպրոցական ԾԽ նախագահների զբաղվածությունը: Ավելի մեծ զբաղվածություն են պահանջում նաև ցածր դասարաններում դասարանական ԾԽ նախագահների անելիքները: Ֆոկլուս խմբային քննարկումներում և անհատական հարցազրույցներում ներգրավված 117 ԾԽ նախագահներից 44-ն ունեն աշխատանքային զբաղվածություն, սակայն հիմնականում կարողանում են ԾԽ գործառույթները համատեղել իրենց աշխատանքի հետ: Հետազոտության մասնակից բոլոր դպրոցներում ԾԽ նախագահների հաղորդակցումը ծնողական համայնքի հետ ծնողական ժողովներից բացի տեղի է ունենում առցանց զրուցարանների (վայբեր, մեսենջեր, ֆեյսբուք) միջոցով, որոնք հիմնականում հասանելի են բոլորին, հնարավորություն են տալիս խմբային քննարկումներ ծավալել և որոշումներ կայացնել:

Դպրոցի օրինակելի կանոնադրության մեջ չի սահմանվում հստակ կարգ, թե ԾԽ նախագահներն ինչպես և ումից պետք է տեղեկանան իրենց պարտականությունների և լիազորությունների մասին: Այնուամենայնիվ, անհրաժեշտ տեղեկատվությունն ինքնուրույն գտնելու և համապատասխան կարգավորումներն ինքնուրույն ուսումնասիրելու հմտությունները զարգացնելու նպատակով դասողներն ու տնօրենները կարող են ԾԽ անդամների և ծնողական համայնքի հետ իրականացնել շարունակական հանդիպում-քննարկումներ, ԾԽ նախագահների պարբերական վերապատրաստումներ, կարողությունների զարգացման դասընթացներ, այլ դպրոցների հետ փորձի փոխանակում և կատարված աշխատանքի արդյունքների վերլուծություն: Ավելին, դասարանական ԾԽ նախագահների միջոցով հարկավոր է նշված ողջ տեղեկատվությունն ու իրավական կարգավորումները հասանելի դարձնել դպրոցի ծնողական համայնքի համար՝ վերջինիս իրազեկվածությունն ու իրավագիտակցությունը բարձրացնելու նպատակով: Սա ևս կարելի է իրականացնել ծնողական և համադպրոցական ժողովների, դասվարների ու դասողների

հետ հանդիպում-քննարկումների, ծնողների շրջանում թիմային աշխատանքների, տեղեկատվական նյութերի և բրոշյուրների տարածման միջոցով:

Ֆոկուս խմբային քննարկումների և անհատական հարցազրույցների ժամանակ թե՛ դասարանական, թե՛ դպրոցական ՃԽ նախագահները հաճախ են նշում, որ իրենց աշխատանքը շատ պատասխանատու և կարևոր է, սակայն նրանցից քչերն են ուսումնասիրել վերը նշված իրավական փաստաթղթերում սահմանված ՃԽ լիազորությունների ու պարտականությունների շրջանակը: Դիտարկված մի քանի դպրոցներում դասարանական ՃԽ նախագահներ պնդում են, որ ՃԽ գործունեության մասին իրավական կարգավորումներ որպես այդպիսին ընդհանրապես գոյություն չունեն:

Ավելին, ՃԽ նախագահները հիմնականում աշխատանքի ընթացքում են տեղեկանում իրենց անելիքների մասին: Այստեղ ևս խոսքը գնում է բացառապես վերը նշված կազմակերպչական և տեխնիկական բնույթ կրող գործառնությունների մասին:

«Երևի թե տե՛սց կոնկրետ ինչ-որ մեկը չի ասել: Ընթացքում ենք հասկացել՝ ինչ գործողությունն և մերը, և էնպես էլ չի, որ տե՛սց գործողություններ, էլի եմ ասում կան, պարտավորված բաներ չկան, որ պետք ասեն, չէ, տե՛սց իրավիճակ չկա, որ պարտադրված պետք ասեն ու ընթացքում ես հասկանում ինչն և քո աշխատանքը և կատարում ես: Ինձ թվում աս՝ տե՛սց չկա էլի, գրված ինչ-որ մի բան, որ պետք ասենք էս կարգով շարժվենք:»

Մեջբերում դասարանական ՃԽ նախագահների Ֆոկուս խմբային քննարկումից

Դիտարկված մի քանի դպրոցներում դասարանական ՃԽ նախագահներին իրենց պարտականությունների ու լիազորությունների մասին տեղեկացրել է դաստիարակչական դպրոցական ՃԽ նախագահը: Այս դպրոցներում ՃԽ-ն ավելի ակտիվ է ներգրավված դպրոցի կյանքում, սակայն կրկին միայն վերը նշված կազմակերպչական հարցերի շրջանակում (ցուցահանդես-վաճառքներ, երեխաների և ուսուցիչների մասնակցությամբ մեդիա նյութերի պատրաստում, մրցույթներ, մրցանակաբաշխություններ, աշակերտների համար կազմակերպված ճանաչողական հանդիպումներ տարբեր ոլորտի մասնագետների հետ, նորաձևության ցուցադրություն, գրական երեկոներ և այլն), իսկ ծնողական համայնքն առավել շահագրգիռ է դրանց կազմակերպմանն առնչվող հարցերում: Սակայն, ՃԽ գործառնությունների շրջանակն ամբողջությամբ չի ներկայացվում դասարանական և դպրոցական ՃԽ նախագահներին: Սա կարող է նշանակել, որ կամ դպրոցի տնօրինությունը և ուսուցչական կազմը պատշաճ կերպով տեղեկացված չէ դպրոցում ՃԽ գործառնությունների և դերի մասին, կամ տեղեկացված է, սակայն նախընտրում է ՃԽ նախագահներին իրազեկել հիմնականում կազմակերպչական բնույթ կրող և իրենց բովանդակային կարևորությամբ զիջող գործառնությունների մասին միայն:

«Ընտրության ժամանակ հարցրեցի՝ բա ի՞նչ իմանամ, ի՞նչ պետք է անեմ, տնօրենն ասաց, որ ընտրվելուց հետո կիմանաս: Ասաց, որ բարդ բան չի, կհասցնես, դու կարող ես: Ընտրությունից հետո դաստիարակչական աշխատանքների կազմակերպիչն ասաց, որ իմ գործառնությունները միջոցառումների կազմակերպումն է, ծնողների համախմբումը:»

Մեջբերում դպրոցական ՃԽ նախագահի անհատական հարցազրույցից

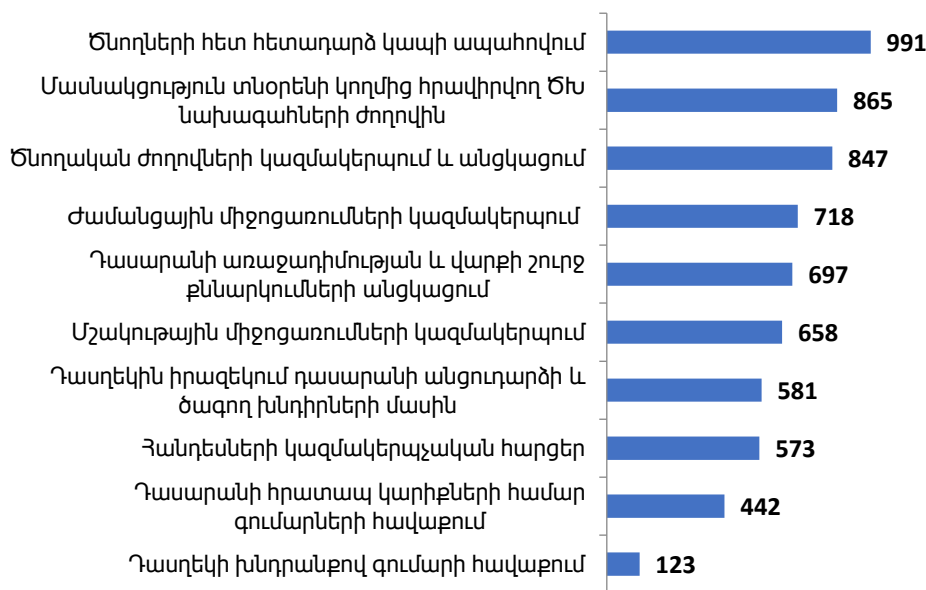
Այսպիսով, դիտարկված դպրոցներում թե՛ դասարանական, թե՛ դպրոցական ՃԽ նախագահների գործունեության լայն շրջանակը մնում է մեծ մասամբ բաց: Դասարանական և դպրոցական ՃԽ նախագահների դերի և կարևորության մասին թե՛ ծնողների, թե՛

ուսուցիչների, հանձինս դասղեկների, և թե՛ տնօրինության շրջանում նկատվում է իրազեկվածության զգալի պակաս: Իրազեկվածության և անհրաժեշտ գործիքակազմի պակասը նվազեցնում է ԾԽ-ի ինքնավարությունը, թույլ չի տալիս ԾԽ նախագահներին էական ազդեցություն ունենալ կրթության որակի վրա և լիարժեք կերպով մասնակցել դպրոցի կառավարման գործընթացներին, քանի որ վերը նշված գործառույթներից որևէ մեկը չի առնչվում այդ գործընթացների հետ: Ավանդույթի ուժով ձևավորվել է ԾԽ նախագահների անելիքների մասին որևէ փաստաթղթում չամրագրված, սակայն շատ հստակ մի պատկերացում, որով առաջնորդվում են այս դերը ստանձնած բոլոր ծնողները՝ պատշաճ կերպով չուսումնասիրելով իրենց անելիքներն ու նշանակությունը դպրոցում:

Առցանց հարցաշարի արդյունքները ևս համապատասխանում են ևս փաստում են ծնողների շրջանում ԾԽ նախագահների լիազորությունների և գործառույթների շուրջ սահմանափակ պատկերացումների և իրազեկվածության մասին:

Գրաֆիկ 6: Ծնողների իրազեկվածության աստիճանը ԾԽ նախագահների գործառույթների մասին՝ ըստ սահմանված կարգի

Ինչ գործառույթներ պետք է իրականացնի դասարանական ծնողական խորհրդի նախագահը

Ստացված տվյալները հիմնականում համապատասխանում են ֆոկլուս խմբային քննարկումներից և անհատական հարցազրույցներից ստացված արդյունքների հետ: Հարցված ծնողները որպես ԾԽ նախագահի սահմանված գործառույթ ամենաշատը նշում են ծնողների հետ հետադարձ կապի ապահովումը: Այս պատասխանը հարցված ծնողների կողմից տրվել է 991 անգամ: Երկրորդ տեղում է մասնակցությունը տնօրենի կողմից հրավիրվող ԾԽ նախագահների ժողովին 865 անգամ հանդիպող պատասխանով, իսկ երրորդ ամենաշատը նշվող ԾԽ նախագահի գործառույթը ծնողական ժողովների կազմակերպումն ու մասնակցությունն է: Այս պատասխանը տրվել է 847 անգամ: Ամենաքիչը նշված ԾԽ գործառույթը դասղեկի խնդրանքով գումար հավաքելն է: Գրեթե միևնույն արդյունքներն են արձանագրվել, երբ ծնողները պատասխանել են ԾԽ նախագահների կողմից փաստացի իրականացվող գործառույթների մասին հարցին: Ամենաշատը նշվող երեք

փաստացի իրականացվող գործառնությունները վերը նշված երեքն են՝ փոքր-ինչ փոխված հերթականությամբ: Ամենաքիչը նշվող փաստացի իրականացվող գործառնությունը ևս դասդեկի խնդրանքով գումար հավաքելն է:

Առցանց հարցաշարից ստացված արդյունքների հիման վրա պարզ է դառնում, որ ծնողական համայնքը որպես ծի գործառնությո և պարտականություն է ընկալում հենց այն կազմակերպչական աշխատանքը, որն էլ փաստացի իրականացվում է ծի նախագահների կողմից: Այս գործառնություններից դուրս սահմանված այլ գործառնությունների, պարտականությունների և լիազորությունների մասին չկա իրազեկվածություն նաև ծի անդամ չհանդիսացող ծնողների շրջանում:

1.4. Դպրոցական ծի նախագահի լիազորությունների ու պարտականությունները որպես մանկավարժական խորհրդի անդամ

Ուսումնական հաստատության օրինակելի կանոնադրությամբ չեն սահմանազատվում դասարանական և դպրոցական ծի նախագահների պարտականություններն ու լիազորությունները: Սա նշանակում է, որ թե՛ դասարանական, թե՛ դպրոցական ծի նախագահներն իրականացնում են միևնույն գործառնությունները և ունեն պարտականությունների ու լիազորությունների միևնույն շրջանակը: Հետազոտության արդյունքները ևս փաստում են այս հանգամանքը: Հետազոտության մասնակից տասը դպրոցական ծի նախագահներից երկուսի իրականացրած միակ հավելյալ գործառնությո, ի տարբերություն դասարանական ծի նախագահների, եղել է դասալսումը: Այնուամենայնիվ, քանի որ դպրոցական ծի նախագահը նաև մանկավարժական խորհրդի անդամ է, ապա դպրոցական ծի նախագահի պարտականություններն ու լիազորությունները պետք է դիտարկվեն նաև մանկավարժական խորհրդի անդամ լինելու տեսանկյունից:

Իսկ մանկավարժական խորհուրդը, ըստ օրինակելի կանոնադրության, քննարկում է դպրոցի զարգացման ծրագիրը, սովորողների հակումներին, ընդունակություններին, կյանքի և առողջության պահպանմանն ու հանրակրթության պետական չափորոշիչն համապատասխան հանրակրթական հիմնական ծրագրերի իրականացման խնդիրները, ուսուցման բովանդակության, սովորողների ուսումնառության որակի, նրանց հետ տարվող արտադասարանական և արտադպրոցական աշխատանքների կազմակերպման հարցերը, առարկաների չափորոշիչների և ծրագրերի, ուսումնական պլանների նախագծերը, նոր փորձարկվող դասագրքերն ու ձեռնարկները, կրթական գործընթացին օժանդակող խորհրդատվական (տեղեկատվական, հոգեբանական, սոցիալ-մանկավարժական, հատուկ մանկավարժական, մեթոդական, առողջապահական և այլ բնույթի) ծառայություններ մատուցելու հարցը և այլն:

Հետազոտության արդյունքները մանկավարժական խորհրդում դպրոցական ծի նախագահների մասնակցության և իրազեկվածության մասին միանշանակ ու հստակ չեն: Դիտարկված 10 դպրոցական ծի նախագահների կեսի պատասխաններից պարզ չէ, թե արդյոք նրանք գիտեն, որ մեխանիկորեն նաև մանկավարժական խորհրդի անդամ են որպես դպրոցական ծի նախագահ, արդյոք տեղյակ են մանկավարժական խորհրդում իրենց անելիքներից և արդյոք տարբերում են մանկավարժական խորհուրդը դպրոցի կառավարման խորհրդից:

«Եսիմ, եթե չեմ մասնակցել [մանկավարժական խորհրդի նիստերին] ինչ իմանամ, բայց ինձ թվում ա, եթե մանկավարժական նիստ ա, ուրեմն պետք ա երեխաներին վերաբերող հարցեր քննարկվեն»:

Մեջբերում դպրոցական ԾԽ նախագահի անհատական հարցազրույցից

Մանկավարժական խորհրդում դպրոցական ԾԽ նախագահների գործառնությունների իրականացումը ենթադրում է ներկա գտնվել մանկավարժական խորհրդի նիստերին և խորհրդի մյուս անդամների հետ մասնակցել կրթության որակի վերաբերյալ հարցերի քննարկումներին: Հետազոտության արդյունքները ցույց են տալիս, որ դիտարկված դպրոցներում մանկավարժական խորհրդի նիստերին մասնակցել է դպրոցական 10-ը ԾԽ նախագահներից միայն 3-ը: Ընդ որում, նշված 3 դպրոցական ԾԽ նախագահներից միայն մեկն է մշտապես մասնակցում այդ նիստերին, հիմնականում որպեսզի տեղյակ լինի քննարկվող թեմաներից և դրանց մասին տեղեկացնի դասարանական ԾԽ նախագահներին: Մյուս երկու դպրոցական ԾԽ նախագահները մանկավարժական խորհրդի նիստերին մասնակցում են տնօրինության կողմից հրավիրված լինելու դեպքում: Այսպիսի նիստերից է եղել դպրոցի տնօրենի ընտրության նիստը:

«Էս տարվանը եղել է հոկտեմբերին, հիմնական հարցը օլիմպիադաների ու դասագրքերի հարցն է քննարկվել: Մենք էլ գալիս ենք ու ծնողկոմիտեների խմբում ենք քննարկում, թե ինչ է խոսվել, եթե ծնողներին փոխանցելու բան կա, իրենք էլ իրենց դասարանի ծնողներին են ներկայացնում, որ բոլորը տեղյակ լինեն»:

Մեջբերում դպրոցական ԾԽ նախագահի անհատական հարցազրույցից

Հետազոտության արդյունքները ցույց են տալիս, որ դպրոցական ԾԽ նախագահների մեծ մասը տեղեկացված չեն և չեն կարևորում իրենց դերն ու մասնակցությունը մանկավարժական խորհրդի աշխատանքներում: Նրանք լիարժեք չեն իրացնում մանկավարժական խորհրդում ունեցած իրենց հնարավորությունները և չունեն արդյունավետ ազդեցություն կրթության որակին առնչվող հարցերում:

«Զե, ես տենց հարցերին չեմ խառնվել, ես ուղղակի լսողի դերում եմ եղել, հարց էլ չեմ բարձրացրել, չի եղել, որ մի բան առաջարկած կամ ինչ-որ մի բան ասած լինեմ»:

Մեջբերում դպրոցական ԾԽ նախագահի անհատական հարցազրույցից

1.5. Դրամահավաքները որպես ԾԽ նախագահների գործառնություն

Դիտարկված դպրոցներում թե՛ դասարանական, թե՛ դպրոցական ԾԽ նախագահների կողմից փաստացի իրականացվող գրեթե բոլոր կազմակերպչական աշխատանքներն ուղեկցվում են գումար հավաքելով: Այս գործառնություն են հետազոտության մասնակից ԾԽ նախագահները հիմնականում նշում որպես առավել բարդ ու ոչ ցանկալի պարտականություն: Մի բանի դասարանական և դպրոցական ԾԽ նախագահներ իրենց առավել բարդ և ոչ ցանկալի պարտականությունների մեջ նշում են նաև ծնողների հետ հաղորդակցվելը, էքսկուրսիաների համար համապատասխան փոխադրամիջոց գտնելը և տոնական տարբեր առիթների համար գնումներ անելը:

Թեև ֆոկլուս խմբային քննարկումների և անհատական հարցազրույցների ժամանակ ԾԽ նախագահները շեշտում են, որ իրենց դպրոցում դրամահավաքությունն արգելված է, սակայն կազմակերպչական հարցեր լուծելու համար գումար դպրոցում հավաքվում է բացառապես

կամավորության հիմունքներով: Ծիւ նախագահները հստակորեն չեն նշում, թե որ դրամահավաքներն են դպրոցում արգելվում:

«Իսկ ծաղկեփունջը ես չեմ համարում կաշառք, մեծ բան չի, Էն Էլ դասարանի կողմից ա, ոչ թե մենակ մի ծնողի: Երեխան Էլ պիտի հասկանա, որ դիմացինին պիտի հարգի: Դա դրամահավաքություն չի: Դրամահավաքությունը, օրինակ, զուգարանի թղթի, օճառի, ունիտապի համար մենք պիտի փողը տանք: Բայց հինգ տարի ա, մենք չգիտենք, թե դա ինչ ա: Նույնիսկ ամառային արձակուրդներից հետո մաքրուհին Է մաքրում, եթե ուրիշ դպրոցներում ծնողներն են փող հավաքում, մաքրող կանչում: Իսկ հինգերորդ դասարանից բարձր արդեն երեխեքը հերթապահության ցուցակ ունեն, մեծ երեխեք են, իրենք են անում մաքրությունը»:

Մեջբերում դպրոցական Ծիւ նախագահի անհատական հարցազրույցից

Ըստ երևույթին, արգելվում է դրամահավաքի պարտադրանքը դպրոցում, երբ ծնողները չունեն ընտրության իրավունք և ստիպված են ֆինանսապես մասնակցել: Նման դրամահավաքի մասին հետազոտության մասնակից որևէ Ծիւ նախագահ չի բարձրաձայնել: Այն դրամահավաքները, որոնք կամավոր ֆինանսական մասնակցություն են ենթադրում և իրականացվում են դասարանի կամ դպրոցի ծնողների մեծամասնության համաձայնությամբ, ենթադրաբար չեն արգելվում:

«Խնդիր չենք ունենում, դրամահավաքը զրոյացված ա դպրոցում, հատկապես վերջին տարիներին, ասում ենք, ով ինչով կարող է, թող օգնի, դե եթե տանում ենք սրճարան և այլն, դա արդեն հավաքում ենք, բայց տնօրենը, դպրոցը դրանում կապ չունեն»:

Մեջբերում դասարանական Ծիւ նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկումից

Գումար հավաքելու և հավաքված գումարը տնօրինելու հարցերում նկատելի է թե՛ դասարանական, թե՛ դպրոցական Ծիւ նախագահների բաց, հաշվետու և թափանցիկ լինելու ձգտումը: Այդ պատճառով, Ծիւ նախագահները հաճախ պահպանում են իրենց կատարած գնումների ՀԴՄ կտրոնները և դրանք հասանելի դարձնում ծնողական առցանց զրուցարաններում, ծնողներին մանրամասն ներկայացնում կատարված գնումները, ծախսերի մատյան վարում և ծնողներին տեղեկացնում ավելացած գումարների մասին: Ծիւ նախագահների համար այս հաշվետվողականությունը հիմնականում պայմանավորված է ծնողների վստահությունը վաստակելու ցանկությամբ, քանի որ ծնողական համայնքն ավանդաբար Ծիւ նախագահներին ընկալել և դեռ ընկալում է որպես գումար հավաքողներ և հավաքված գումարն անազնիվ կերպով տնօրինողներ:

«Տասնյակ տարիներ մենք Ծիւ-ին դիտարկել ենք փող հավաքող, իմ պապան Էլ Է եղել պետական աշխատող, ինքն Էլ Է դա արել, դրա համար Էլ անվստահություն կա»:

Մեջբերում դասարանական Ծիւ նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկումից

Միևնույն ժամանակ, դրամահավաքները հաճախ դառնում են խնդրահարույց, քանի որ դրանք չեն կանոնակարգվում օրենքով և/կամ դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ: Դրամահավաքների օրինականության և թույլատրելիության շուրջ հստակ կարգավորումների բացակայությունը հաճախ սահմանափակում է Ծիւ նախագահներին՝ հավաքագրված գումարների չափի/նպատակի թույլատրելիության և հաշվետվողականության ապահովման հետ կապված խնդիրներից խուսափելու նպատակով: Արդյունքում, դիտարկված դպրոցներում Ծիւ նախագահները կաշկանդվում են գումարային բոլոր հարցերում, հաճախ նաև խուսափում ֆինանսական աջակցություն

Նախաձեռնել և ցուցաբերել դպրոցին որպես ծնողական համայնք տարբեր ընթացիկ հարցեր լուծելու համար: Այս իրավիճակը կարելի է բարելավել՝ համապատասխան իրավական կարգավորումներում առավել հստակ ներկայացնելով դպրոցում թույլատրելի և անթույլատրելի դրամահավաքների տեսակները, հավաքվող գումարների առավելագույն չափը, կատարված ծախսերի ներկայացման ու դրամահավաքին ծնողական համայնքի մասնակցության ձևաչափը: Սա թույլ կտա վստահություն, միասնական մոտեցում, թափանցիկություն և հաշվետվողականություն ձևավորել տեսականորեն արգելված, սակայն փաստացի տեղի ունեցող դրամահավաքների վերաբերյալ:

2. ԾԻՆ ՆԻՍՏԵՐԻ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ԵՎ ՕՐԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

ԾԻՆ Նախագահների և ծնողական համայնքի մասնակցությամբ տեղի ունեցող նիստերը հարթակ են հանդիսանում դպրոցում առկա իրավիճակի մասին տեղեկացված լինելու, առկա խնդիրներն ու կարիքները բարձրաձայնելու, դրանց շուրջ համատեղ քննարկումներ ծավալելու, ծնողների, ուսուցիչների և տնօրինության միջև կապն ամրապնդելու, կրթական գործընթացի և դպրոցի կառավարման վերաբերյալ միասնական որոշումներ կայացնելու և այլ հարցերի շուրջ մասնակցային ու համագործակցային միջավայր ձևավորելու գործում: Այսպիսի նիստեր կարող են նախաձեռնվել ոչ միայն դպրոցի տնօրինության, այլ նաև ծնողական համայնքի, այդ թվում նաև դասարանական և դպրոցական ԾԻՆ Նախագահների կողմից:

Մոնիտորինգի շրջանակներում դիտարկված դպրոցներում ծնողները հիմնականում մասնակցում են հետևյալ նիստերին

1. Դասարանական ծնողական նիստեր կամ ծնողական ժողովներ
2. Դասարանական ԾԻՆ Նախագահների նիստեր կամ ԾԻՆ նիստեր
3. Համադպրոցական նիստեր

Այս երեք նիստերից միայն երկուսի մասին է նշվում դպրոցի օրինակելի կանոնադրության մեջ: Դրանք են համադպրոցական նիստերն ու դասարանական ծնողական նիստերը կամ ծնողական ժողովները (այսուհետ՝ ծնողական ժողով): Ըստ Կանոնադրության՝ ուսումնական տարվա ընթացքում պետք է տեղի ունենան երկու համադպրոցական և ոչ պակաս, քան չորս դասարանական ծնողական ժողովներ: Ուսումնասիրելով նիստերի իրականացման հաճախականությունը, Ֆոկուս խմբային քննարկումներն ու դպրոցական ԾԻՆ Նախագահների հետ անհատական հարցազրույցները ցույց են տալիս, որ վերը նշված նիստերի օրինակելի հաճախականությունը հիմնականում պահպանվում է:

Այնուամենայնիվ, բովանդակային հարցերում բոլոր վերոնշյալ նիստերը մի շարք բացեր ունեն և արդյունավետ չեն: ԾԻՆ Նախագահները չեն ցուցաբերում նիստեր կազմակերպելու և օրակարգ առաջ քաշելու նախաձեռնողականություն, քննարկվող հարցերին չեն տրվում միասնական և արդյունավետ լուծումներ, բացակայում են արդյունավետ հաղորդակցման մեխանիզմները ծնողների, ԾԻՆ Նախագահների, ուսուցիչների և տնօրինության միջև: Դիտարկված դպրոցների գերակշիռ մասում գրեթե բոլոր նիստերը նախաձեռնվել և կազմակերպվել են բացառապես դպրոցի տնօրինության/դասուղեկների կողմից: Արդյունքում, ԾԻՆ Նախագահները նիստերին հիմնականում մասնակցում են որպես դիտորդ, տնօրինության կողմից տրված տեղեկատվության ունկնդիր և ծնողական համայնքին անհրաժեշտ տեղեկատվության փոխանցող:

Անդրադառնալով դասարանական ծնողական ժողովներին, հարկ է նշել, որ դրանք կազմակերպվում են բոլոր ծնողների ներգրավմամբ, և որին կարող են մասնակցել տվյալ դասարանի ԾԻՆ Նախագահը, դասուղեկը և այլ ուսուցիչներ՝ ըստ ցանկության: Դիտարկված դպրոցներում թե ֆոկուս-խմբային քննարկումները, թե անհատական հարցազրույցները, թե առցանց հարցաշարի միջոցով ձեռք բերված տվյալները վկայում են, որ ուսումնական տարվա ընթացքում մեծ մասամբ տեղի են ունենում չորս և ավելի ծնողական ժողովներ, որոնք բացառապես նախաձեռնվում են դասուղեկի կողմից: Այս ծնողական ժողովների ընթացքում հիմնականում քննարկվում են աշակերտների կարգապահությունն ու վարքը,

առաջադիմությունն ու գնահատականները, միջոցառումների կազմակերպման աշխատանքները: Այսպես, ըստ առցանց հարցաշարի պատասխանների՝ դասարանական ծնողական ժողովներին ամենաշատը քննարկվում են երեխաների կարգապահության և վարքի (1298 պատասխան), առաջադիմության (1221 պատասխան), սովորողների ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների բարելավման (1057 պատասխան), սպասվող միջոցառումների (787 պատասխան) վերաբերյալ հարցեր:

Դիտարկված դպրոցներում կարգապահական հարցերի շուրջ ծնողների և ծիս նախագահների միջամտությունները հիմնականում տեղի են ունենում աշակերտների վարքի վերաբերյալ, հիմնականում բարոյախրատական ուղերձների տեսքով: Բացակայում է նաև դպրոցի հոգեբանի մասնակցությունը նման քննարկումներին՝ առկա խնդրին խորքային, մասնագիտական, հետևաբար նաև ավելի արդյունավետ լուծում տալու նպատակով: Արդյունքում, վարքային ու կարգապահական խնդիրներին լուծում չի տրվում և դրանք շարունակվում են գերակշռել ծնողական ժողովների քննարկումների օրակարգում:

«Ինձ էլ դիմում են հիմնականում վարքի պահով, դասարանում տղաները շատ են, չար են, մենք ամենքս մեր երեխաների հետ փորձում ենք խոսել: Եթե կարիք կա, ծնողները իրար հետ առանձին էլ են խոսում: Օրինակ իմ տղան ամեն ինչից շուտ բորբոքվում է, դասդեկը միշտ իրեն բացատրում ու հասկացնում է, որ ամեն բանից կոշիկ անելը չի կարելի, մենք էլ ենք տանը ասում: Դասդեկն էլ գիտի, որ երեխաների վեճը դասարանում շատ է»:

Մեջբերում դասարանական ծիս նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկումից

Հետազոտության մասնակից ծիս նախագահները նշում են, որ ծնողները հիմնականում չեն դիմում ծիս նախագահներին որևէ հարցի շուրջ անհրաժեշտ աջակցություն կամ մոտեցում ստանալու համար: Թեև ծնողական ժողովները որպես հարթակ են ծառայում ծիս նախագահների միջոցով ծնողների խնդիրներին ու առաջարկություններին անդրադառնալու համար, սակայն այս պարագայում ևս ծնողները հիմնականում չեն դիմում ծիս նախագահներին: Մեծ մասամբ ծնողները նախընտրում են իրենց հարցերով անձամբ դիմել համապատասխան ուսուցչին, ծնողին կամ տնօրենին: Դասարանական և դպրոցական ծիս նախագահներն էլ իրենց հերթին հիմնականում խնդիրներ չեն բարձրաձայնում և դրանց շուրջ քննարկումներ չեն ծավալում ինչպես միմյանց, այնպես էլ դպրոցի տնօրինության հետ: Փոխարենը՝ իրենց տեղային հարցերը լուծում են մասնավոր ձևով, իսկ ծնողական ժողովների ընթացքում հիմնականում պասիվ դերում են: Ավելին, խնդիրները որակվում են որպես անցանկալի և բացասական երևույթներ, որոնց բարձրաձայնելը ևս հիմնականում չի խրախուսվում դիտարկված դպրոցներում: Սա ևս խոսում է նախաձեռնողականության պակասի մասին ինչպես ծիս նախագահների, այնպես էլ ծնողական համայնքի շրջանում: Դպրոցում առկա խնդիրների շուրջ փակ և տեղային քննարկումները հնարավորություն չեն տալիս միասնական լուծումներ գտնել, գնահատել կիրառված լուծումների արդյունավետությունը և փորձի փոխանակում իրականացնել այլ ծնողների հետ:

«Ընդհանուր տենց խորացված խնդիրներ չունենք, ու փոքր մասշտաբներով փորձում ենք լուծել, որպեսզի չտարածվի ու լայնամասշտաբ չդառնա»:

Մեջբերում դասարանական ծիս նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկումից

Մինչդեռ դպրոցին առնչվող խնդիրները բարձրաձայնելու առումով հիմնականում նկատելի է հետազոտության մասնակից ծնողների կաշկանդվածությունն ու զսպվածությունը դպրոցում վատամարդ չլինելու, չթիրախավորվելու առումով, իսկ ավելի բարձր օղակում խնդիրներ չբարձրաձայնելը ծիս նախագահները բացատրում են նրանով, որ ծնողի ձայնը լսելի չէ և չի

կարող որևէ բան փոխել: Արդյունքում, հետազոտության մասնակից ՃԽ նախագահները մեծ մասամբ նախընտրում են ոչինչ չանել կրթական ծրագրերի և դասագրքերի բովանդակության, ուսուցիչների մասնագիտական և մանկավարժական կարողությունների, դպրոցի շենքային պայմանների և այլ հարցերի շուրջ իրենց մտահոգությունների վերաբերյալ: Ստացվում է մի իրավիճակ, որտեղ ծնողական համայնքը, որպես կրթական համակարգի մասնակից և շահառու, և ՃԽ նախագահների առաջնորդությամբ, խուսափում է կարևոր խնդիրներ բարձրաձայնել թե՛ առանձին դպրոցի, և թե՛ դրանից դուրս ընդհանուր կրթական ոլորտի բարեփոխումների ուղղությամբ:

«Որտե՞ղ բարձրաձայնենք [հարցերը], ինչի՞ համար բարձրաձայնենք: Որ իմանա՞նք տե՛նց բարձրաձայնելու տեղ կա, կանենք: Օրինակ եկել էին, չեմ հիշում որտեղից, ասեցին ինչ պահանջներ ունեք, ասեցի դե դահլիճ չունենք»:

Մեջբերում դասարանական ՃԽ նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկումից

ՃԽ նախագահների համար քննարկումներ ծավալելու, խնդիրներ վերհանելու և որոշումներ կայացնելու մեկ այլ հարթակ է ՃԽ նիստը, որի շրջանակներում հանդիպում են դպրոցի բոլոր դասարանական ՃԽ նախագահները՝ դպրոցական ՃԽ նախագահի գլխավորությամբ: Ի տարբերություն դասարանական ծնողական ժողովների, դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ չի սահմանվում ՃԽ նախագահների նիստերի օրինակելի հաճախականությունը: Դիտարկված դպրոցների մեծ մասում տարեկան առնվազն մեկ ՃԽ նիստ է տեղի ունենում, որը հիմնականում իրականացվում է փակ քվեարկությամբ ՃԽ նախագահների կազմից դպրոցական ՃԽ նախագահ ընտրելու նպատակով՝ ըստ դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ սահմանված կարգի: Ինչպես ծնողական ժողովների դեպքում, դիտարկված դպրոցներում ՃԽ նախագահների նիստերն ու դրանց օրակարգային հարցերը ևս հիմնականում առաջ են բերվում դպրոցի ուսումնադաստիարակչական գծով փոխտնօրենի կամ տնօրենի նախաձեռնությամբ:

«Ես չեմ կարող ինքս որոշել, որ դպրոցում ժողով եմ անելու, դպրոցը պետք է տեղյակ լինի, ես այդպես եմ կարծում»:

Մեջբերում դպրոցական ՃԽ նախագահի անհատական հարցազրույցից

Հետաքրքրական է այն հանգամանքը, որ հետազոտված մի քանի դպրոցներում ՃԽ նախագահները չեն հիշում և դժվարանում են պատասխանել՝ արդյոք իրենք մասնակցել են դպրոցական ՃԽ նախագահի ընտրության նիստին, թե ոչ: Իսկ դիտարկված դպրոցներից մեկում ՃԽ նախագահներից մի քանիսն անգամ չէին ճանաչում իրենց կողմից ընտրված դպրոցական ՃԽ նախագահին:

«Ես անձամբ ինքս չեմ ճանաչում [դպրոցական ՃԽ նախագահին], չգիտեմ, թե ով է»:

Մեջբերում դասարանական ՃԽ նախագահների ֆոկլուս խմբային քննարկումից

Բացի դպրոցական ՃԽ նախագահի ընտրության նիստից, ՃԽ նախագահները հստակ չեն նշում տեղի ունեցող այլ ՃԽ նիստերի մասին կամ դրանք շփոթում են դպրոցում տեղի ունեցող այլ նիստերի հետ: Քանի որ օրենսդրությամբ կանոնակարգված չէ ՃԽ նիստերի հաճախականությունը, ՃԽ նախագահներն իրենց նախաձեռնությամբ նիստեր չեն հրավիրում: Տնօրինության կողմից նույնպես կարևորություն և առաջնահերթություն չի տրվում ՃԽ նիստերի անցկացմանը: Արդյունքում, դիտարկված դպրոցների մեծ մասում դպրոցական ՃԽ նիստեր հազվադեպ են տեղի ունենում: Այս նիստերի սակավությունը

հնարավորություն չի տալիս ՃԽ-ին լիարժեք և մասնակցային կերպով ներգրավվել դպրոցի կառավարմանը, իրազեկ լինել դպրոցի տարբեր դասարաններում առկա խնդիրներին ու իրավիճակներին, համատեղ քննարկումներ ծավալել ու միասնական որոշումներ կայացնել: Կարիք կա, որ դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ սահմանվի դասարանական ՃԽ նախագահների նիստերի հաճախականությունը, ինչպես դա արվում է դասարանական և համադպրոցական նիստերի համար: Այս հստակեցումը կպարտավորեցնի դասարանական ՃԽ նախագահներին առավել հաճախ ՃԽ նիստեր կազմակերպել և ձևավորել կոլեգիալ որոշումների կայացման և կառույցի առավել ակտիվ գործունեության ավանդույթ:

Համադպրոցական նիստերը ևս կարևորվում են ՃԽ նախագահների և ծնողական համայնքի մասնակցության և ներգրավման համատեքստում: Թե՛ ֆոկուս խմբային քննարկումները, թե՛ անհատական հարցազրույցները ցույց են տալիս, որ համադպրոցական նիստերը հիմնականում տեղի են ունենում տարեկան 2 անգամ, ինչպես և օրինակելի կարգն է, բայց ոչ հաճախ քան սահմանված կարգն է: Հետազոտվող դպրոցների մեծ մասում պարտադիր տեղի են ունեցել տնօրենի կողմից նախաձեռնված տարեսկզբի և տարեվերջի համադպրոցական ժողովները, որոնց ներկա են եղել փոխտնօրենները, ծնողները և ուսուցիչներ: Դիտարկված դպրոցներում տարեսկզբի համադպրոցական ժողովի ժամանակ սովորաբար քննարկվել են տնօրենի զարգացման ծրագիրը, պլանավորվող ծախսերը, դպրոցի կարգուկանոնը, վերանորոգման ու բարեկարգման աշխատանքները, երեխաների համազգեստը կամ հագուստը, անելիքներն ու նպատակները տվյալ ուսումնական տարվա համար: Իսկ տարեվերջի ժողովին տնօրենը հիմնականում հաշվետվություն է տրամադրել տարվա ձեռքբերումների, իրականացված աշխատանքների և դեռ կիսատ անելիքների մասին: Համադպրոցական այս նիստերը դիտարկված բոլոր դպրոցներում նախաձեռնվում և իրականացվում են տնօրինության կողմից: Այս նիստերի ժամանակ, դասարանական ՃԽ նախագահները մասնակցում են տնօրենի կողմից տրված տեղեկատվությունը լսելու, ծնողական համայնքին այն փոխանցելու և եզակի դեպքերում նաև իրենց կողմից արված առաջարկները տնօրինությանը ներկայացնելու նպատակով: Այս նիստերում ևս հիմնականում բացակայում է ՃԽ նախագահների, ինչպես նաև ծնողական համայնքի նախաձեռնողականությունը թե՛ դրանք կազմակերպելու, թե՛ օրակարգային հարցեր առաջ քաշելու առումով:

Այսպիսով, դիտարկված դպրոցներում վերը նշված ծնողական, ՃԽ և համադպրոցական նիստերը հիմնականում տեղի են ունենում դասղեկների և տնօրինության նախաձեռնությամբ: Նիստերի օրակարգը ևս հիմնականում առաջ է քաշվում վերջիններիս կողմից, որոնց ժամանակ հիմնականում քննարկվում են դաստիարակչական հարցեր: Ծնողների և ՃԽ նախագահների կողմից նախաձեռնված նիստերը եզակի բնույթ են կրում: Նրանք չեն իրացնում նիստեր նախաձեռնելու իրենց լիազորությունը որպես ՃԽ նախագահ, պասիվ կերպով են մասնակցում նիստերին և հիմնականում լսողի ու կատարողի դերում են հանդես գալիս:

«Էլի ասում են, որ էս ինչ օրը միայն ծնողկոմիտեների ժողովն է: Նույն ձև, նորից ասվում է: Մենք մեզնով ընդհանրապես չենք հավաքվում»:

Մեջբերում դպրոցական ՃԽ նախագահի անհատական հարցազրույցից

Ծնողական նիստերի կազմակերպման շուրջ առկա իրավիճակը վկայում է ցածր մասնակցային մշակույթի մասին, երբ դպրոցի ծնողական համայնքը ՃԽ նախագահների առաջնորդությամբ չի ստանձնում զգալի դեր ու նշանակություն դպրոցի կառավարման,

կրթության որակին առնչվող հարցերի, կիրառված միջոցառումների արդյունքների գնահատման, խնդիրների ու կարիքների վերհանման, դրանց լուծման և այլ գործընթացներում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Եզրակացություններ

Հետազոտության եզրակացությունները հիմնականում նույնն են թե՛ քաղաքային, թե՛ գյուղական համայնքների դիտարկված դպրոցներում: Իրավիճակը նույնն է նաև պասիվ և ակտիվ դպրոցներում: Միակ տարբերությունը ակտիվ դպրոցներում իրականացվող միջոցառումների քանակի և ընդհանուր դպրոցի ակտիվության, ինչպես նաև ծնողների մասնակցության ընդհանուր մոտիվացիայի մեջ է: Այսինքն, բովանդակային առումով ակտիվ դպրոցներում իրականացվող միջոցառումները և ծի գործունեությունը նույնն են, տարբեր է միայն դրանց քանակը և դրանցում մասնակցություն ունենալու ծնողների մոտիվացիան: Դպրոցի ակտիվությունն էլ իր հերթին հիմնականում պայմանավորված է տնօրենի անհատական որակներով, կառավարման մասնակցային և արդյունավետ հաղորդակցման հմտությունների կիրառմամբ:

Հետազոտական աշխատանքները Երևանի, Արագածոտնի և Կոտայքի մարզերի՝ ընդհանուր թվով տասը դպրոցներում ցույց են տալիս, որ դասարանական և դպրոցական ծի նախագահներն ունեն ցածր իրազեկվածություն իրենց դերի, լիազորությունների և պարտականությունների մասին՝ որպես դպրոցի կառավարման կարևոր կառույցներից մեկը: Իրազեկվածության պակասն ուղեկցվում է նաև ցածր իրավագիտակցությամբ, քանի որ ծի նախագահները հիմնականում պատշաճ տեղեկացված չեն ինչպես դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ սահմանված ծի գործառույթների և իրավակարգավորումների մասին, այնպես էլ դպրոցի ընդհանուր կառավարման համակարգի, դրանում առանձին խորհուրդների ունեցած դերի և ազդեցության մասին: Արդյունքում, դիտարկված դպրոցներում ծի նախագահները լիարժեք չեն գործում, ինքնավար և անկախ չեն, չեն մասնակցում դպրոցի բուն կառավարմանը, որոշումների կայացմանը և չունեն ազդեցություն կրթության որակի վրա:

Դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ ծի նախագահների գործառույթներում սահմանված այն կետերը, որոնք հստակ ու հասկանալի են, հիմնականում իրականացվում են դիտարկված դպրոցներում: Ի տարբերություն, դպրոցի օրինակելի կանոնադրությամբ ծի նախագահների համար սահմանված այն պարտականություններն ու լիազորությունները, որոնք հստակ և հասկանալի կերպով ձևակերպված չեն, հիմնականում չեն իրականացվում ծի նախագահների կողմից:

Դասարանական ծի նախագահների ընտրությունները տեղի են ունենում բաց քվեարկությամբ, քանի որ օրինակելի կանոնադրությամբ այլ պահանջ չի ներկայացվում: Ի տարբերություն դասարանական ծի նախագահների, դպրոցական ծի նախագահների ընտրությունները դիտարկված դպրոցներում գրեթե բացառապես տեղի են ունենում փակ քվեարկությամբ, ինչպես և օրինակելի կարգն է: Սակայն կարիք կա դասարանական ծի նախագահների ընտրությունը ևս սահմանել փակ քվեարկության միջոցով՝ միևնույն ծի նախագահների շարունակական և բազմիցս վերընտրման տարածված պրակտիկան կանխելու նպատակով:

Հետազոտությունը ցույց է տալիս, որ ծի նախագահի ընտրությունը չի իրականացվում հստակ չափանիշների հիման վրա: Օրինակ՝ պայմանավորված թեկնածուների կողմից ծի նախագահի պարտականությունների, դպրոցի խնդիրներին, ոլորտի կարգավորումներին և առկա խնդիրներին քաջատեղյակ լինելու հանգամանքով: Ավելին, հաճախ ծի

Նախագահներ ընտրվում են դաստիարակող և կրթական գործունեություններ, կամ այն ծնողները, ովքեր չունեն զբաղվածություն և համաձայնում են իրականացնել աշխատանքները: Ծի նախագահների ընտրությունները դիտարկված դպրոցներում հիմնավորված չեն նրանց գիտելիքներով, ձեռք բերված փորձով, ծավալած գործունեության որակով, դպրոցի կառավարման մեջ ունեցած իրական մասնակցությամբ: Ավելին, Ծի նախագահների գործունեության նկատմամբ առկա չեն և պրակտիկայում ևս չեն գործում հաշվետվողականության մեխանիզմներ: Արդյունքում Ծի նախագահները տարիներ շարունակ իրականացնում են միևնույն կազմակերպչական և տեխնիկական բնույթի կողմնակի գործառույթները՝ չիրացնելով իրենց առավել կարևոր, բովանդակային լիազորություններն ու պարտականությունները: Առկա չեն ծնողական խորհուրդների հաշվետվողականության մեխանիզմներ ծնողական համայնքի հանդեպ:

Դիտարկված դպրոցներում ծնողական նիստերը հիմնականում տեղի են ունենում օրինակելի կարգին համապատասխան ձևաչափով և հաճախականությամբ, սակայն դրանցում մեծ մասամբ բացակայում են կրթական ու բովանդակային բաղադրիչներն ու միասնական մոտեցումները:

Դիտարկված դպրոցներում ծնողական համայնքը հազվադեպ է դիմում դասարանական կամ դպրոցական Ծի նախագահներին որևէ հարցի շուրջ աջակցություն ստանալու նպատակով: Դասարանական Ծի նախագահներն էլ իրենց հերթին հազվադեպ են դիմում դպրոցական Ծի նախագահին որևէ խնդիր բարձրաձայնելու, մանկավարժական կամ կառավարման խորհրդում ներկայացնելու նպատակներով: Հիմնականում ծնողները նախընտրում են իրենց խնդիրները բարձրաձայնել և լուծել սեփական ջանքերով՝ չըջանալով Ծի նախագահներին որպես ծնողական համայնքի ներկայացուցիչ: Այսպիսով, ծնողական համայնք – Ծի նախագահներ կապը խնդիրներ վերհանելու, լուծումներ գտնելու, միմյանց հետ արդյունավետ հաղորդակցվելու և համագործակցելու առումով ամրապնդված չէ դիտարկված դպրոցներում:

Իրազեկվածության և իրավագիտակցության ցածր մակարդակից բացի, պատճառը կարող է լինել նաև հստակ անելիքների և անհրաժեշտ գործիքակազմի բացակայությունը: Հետևաբար, օրինակելի կանոնադրության առավել հստակ ձևակերպումները կարող են ավելի արդյունավետ դարձնել դրանց իրականացումը գործնականում:

Առաջարկություններ

Հիմնվելով ֆոկուս խմբային քննարկումների, անհատական հարցազրույցների և դիտարկված դպրոցների ծնողական համայնքի կողմից ստացված տվյալների վերլուծության արդյունքում հետազոտական թիմի հիմնական առաջարկներն են՝

ԿԳՄՍ Նախարարությանը

1. Փոփոխություններ կատարել «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքում, ինչպես նաև ուսումնական հաստատության օրինակելի կանոնադրության մեջ, մասնավորապես՝

- Հստակեցնել Ծի անդամների լիազորությունների ու պարտականությունների սահմանումները և դրանք առավել կիրառական դարձնել:

- Սահմանազատել դասարանական և դպրոցական ճիւղային նախագահների գործառնությունները, լիազորությունների ու պարտականությունների շրջանակը:
- Դասարանական ճիւղային նախագահի ընտրության կարգը սահմանել փակ քվեարկությամբ, ինչպես դա արվում է դպրոցական ճիւղային նախագահի դեպքում:
- Սահմանել դասարանական և դպրոցական ճիւղային նախագահի ընտրվելու և վերընտրվելու հստակ չափանիշներ և վերընտրման առավելագույն քանակ՝ տարիներ շարունակ մեխանիկորեն վերընտրվելու միտումը նվազեցնելու նպատակով: Գիւղային նախագահի ընտրության չափանիշ սահմանել բարձրագույն կրթություն և զբաղվածություն ունենալը, առաջնորդության, հաղորդակցման և համագործակցության հմտությունների տիրապետելը:
- Սահմանել դասարանական ճիւղային նիստերի հաճախականությունն ու օրինակելի օրակարգը:

2. Ոլորտի ԶԿ-ների հետ համագործակցությամբ ներգրավել մասնագետների, ովքեր կօգնեն ներդնել արդյունավետ թիմային աշխատանքի մեխանիզմներ և համագործակցային միջավայր ստեղծել ծնողների, դպրոցի բոլոր կառավարման խորհուրդների և տնօրինության միջև:

3. Մշակել օրինակելի ծնողական նիստեր կազմակերպելու, վարելու և որոշումներ կայացնելու ընթացակարգեր՝ ներդնելով հաջողության հասած Հայաստանյան և միջազգային փորձը, ծնողներին արդյունավետ և մասնակցային կերպով ներգրավելով կրթական գործընթացներում:

4. Ներդնել Գիւղային նախագահների կողմից տարվա կտրվածքով պլանավորվող գործունեության ծրագիր կազմելու, ընտրությունների ժամանակ և տարեվերջին ծրագիրը ծնողական համայնքին ներկայացնելու մեխանիզմ, որը նաև կնպաստի ընտրված Գիւղային նախագահների հաշվետվողականության ապահովմանը:

5. Մշակել Գիւղային նախագահների՝ իրենց լիազորությունների ու պարտականությունների մասին իրազեկվածության աստիճանն ու Գիւղային նախագահների կողմից իրականացված գործունեությունն ու կատարված աշխատանքը գնահատելու մեխանիզմներ:

6. Ներդնել մեխանիզմներ, որոնց միջոցով Գիւղային կարող է վերահսկել կրթության որակը, այդ թվում՝ ուսուցիչների որակավորման աստիճանը, նրանց մասնակցությունը շարունակական վերապատրաստումների, պարտադիր և կամավոր ատեստավորման, դասագրքերի բովանդակության փոփոխությունները,

6. Ստեղծել միջդպրոցական, ինչպես նաև միջմարզային Գիւղային-ների ցանց համայնքային ծնողական կապերն ուժեղացնելու, լավագույն փորձի փոխանակում իրականացնելու, կրթության որակին առնչվող հարցերում միասնական մոտեցումներ և դիրքորոշումներ արտահայտելու նպատակով:

7. Հոգեբանների, ծնողների և մանկավարժների համատեղ աշխատանքի ընթացքում մշակել աշակերտների կարգապահության հարցում միասնական և գիտակցված մոտեցումներ ցուցաբերելու ուղեցույց:

Դպրոցի տնօրեններին

1. Շարունակական վերապատրաստումներ և դասընթացներ կազմակերպել ծնողական համայնքի շրջանում, իրազեկել և ներգրավել ծնողներին հետևյալ թեմաների շուրջ՝

- կրթական համակարգի կառուցվածք ու դերակատարներ,
- ուսումնական հաստատության կառուցվածքը, կառավարումը, այդ թվում նաև մանկավարժական և ծնողական խորհուրդների դերն ու դրանց գործունեությունը,
- ուսումնական հաստատության շենքային, սանիտարահիգիենիկ և այլ նորմեր,
- կրթական ոլորտի ՃԽ ամնչվող օրենսդրական կարգավորումներ, ինչպես նաև ընդհանուր ոլորտի փոփոխություններ և միտումներ,
- ՃԽ լիազորություններն և պարտականությունները,
- կառավարական հմտություններ, մասնավորապես, ՃԽ անդամների և նախագահների համար, ինչը կարելի է անել հասարակական կազմակերպությունների հետ համագործակցության միջոցով,
- գիտակցված ծնողավարում և երեխայակենտրոն մանկավարժություն՝ ներգրավվելով ոլորտի ՀԿ մասնագետների:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. «Հայաստանում հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների կառավարման և ղեկավարման մոտեցումների իրազործելիություն» Ամփոփագիր, Միավորված ազգերի կազմակերպության մանկական հիմնադրամ, Երևան, 2022թ., <https://www.unicef.org/armenia>
2. «Դպրոցների ֆինանսական գործունեության մոնիտորինգի արդյունքների զեկույց», Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբ և Թրանսփարենսի Ինթերնեշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն հասարակական կազմակերպություններ, Երևան, 2017թ., https://www.moj.am/storage/uploads/001_dprocner.pdf
3. «Հայաստանի Հանրապետության Պետական հանրակրթական հաստատություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության օրինակելի կանոնադրություն, ՀՀ Կառավարություն, N801-Ն, 06.07.2017թ. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=114876>

Հավելված 1. Դպրոցական ծի նախագահի հետ անհատական հարցազրույցի համար հարցաշար

Դպրոց _____

Աշակերտների քանակ _____

Դասարանների քանակ _____

Մանկավարժների քանակ _____

Ընդհանուր հարցեր

1. Քանի տարի եք եղել դասարանական ծի նախագահ:
2. Ինչպե՞ս եք ընտրվել դասարանական ծի նախագահ:
3. Քանի՞ անգամ եք ընտրվել դասարանական ծի նախագահ:
4. Ըստ Ձեզ, ինչո՞ւ են դասարանի ծնողները ընտրել հենց Ձեզ լինելու դասարանական ծի նախագահ:
5. Ի՞նչ առաջադիմություն ունի Ձեր երեխան դպրոցում:
6. Քանի տարի է, ինչ հանդիսանում եք դպրոցի ծի նախագահ: Ինչպե՞ս եք ընտրվել դպրոցական ծի նախագահ:
7. Քանի՞ անգամ եք ընտրվել դպրոցական ծի նախագահ:
8. Որո՞նք են դպրոցական ծի նախագահի լիազորություններն ու պարտականությունները: Ինչպե՞ս եք տեղեկացել դրանց մասին:
9. Որո՞նք են ըստ Ձեզ ամենաբարդ կամ ոչ ցանկալի պարտականությունները, որոնք դպրոցական ծի նախագահը ստիպված է անել:
10. Երբևէ մասնակցե՞լ եք դպրոցի գնումների գործընթացին:
11. Ինչպե՞ս են դպրոցում ընտրվում խմբակները: Դուք որևէ մասնակցություն ունե՞նում եք:
12. Աշխատում եք թե ոչ: Շաբաթական քանի ժամ (այսինքն՝ ամբողջ դրույթ թե կես): Ծի աշխատանքը ինչ զբաղվածություն է պահանջում, մոտավոր քանի ժամ:
13. Ի՞նչ առաջարկներ ունեք, որոնք կբարձրացնեն դպրոցի ծի նախագահի աշխատանքի արդյունավետությունը:

Մանկավարժական խորհրդին վերաբերող հարցեր

1. Մասնակցել եք արդյո՞ք մանկավարժական խորհրդի նիստերին:
2. Տարեկան քանի՞ նիստեր են տեղի ունենում կամ նախատեսված:
3. Քանիսին եք դուք մասնակցել կամ մասնակցում:
4. Ի՞նչ հարցեր են քննարկվում մանկավարժական խորհրդի նիստերի ժամանակ:
5. Ինչպե՞ս են լուծվում այդ հարցերը: Ո՞ւմ նախաձեռնությամբ:
6. Ովքե՞ր են մասնակցում որոշումների կայացման գործընթացին: Ինչո՞ւ
7. Արդյո՞ք Դուք որևէ հարց բարձրաձայնել եք մանկավարժական խորհրդի նիստերի ժամանակ: Ի՞նչ արձագանք է ստացել Ձեր բարձրացրած հարցը:
8. Ի՞նչ առաջարկներ ունեք, որոնք կբարձրացնեն մանկավարժական խորհրդի նիստերի արդյունավետությունը:

Դպրոցի ծնողական խորհրդի նիստ

1. Որքա՞ն հաճախ եք կազմակերպում դպրոցի ծնողական խորհրդի նիստ: Ե՞րբ կամ ինչի՞ց ելնելով են նիստերը կազմակերպվում:
2. Տնօրենը ձեզ հաշվետվություն տալի՞ս է:
3. Ե՞րբ և ինչպե՞ս են տեղեկացվում նիստի անդամները դրա մասին:
4. Ո՞վ և ինչպե՞ս է վարում նիստերի փաստաթղթավորումը (արձանագրություններ): Որտե՞ղ են դրանք պահպանվում: Ինչո՞ւ:
5. Արդյո՞ք դպրոցի տնօրենը ներկա է գտնվում ՄԽ նիստերին և ի՞նչ մասնակցություն է ունենում:
6. Ինչպե՞ս են սովորաբար նիստերի ժամանակ կայացվում որոշումներ:
7. Ի՞նչ հարցեր են քննարկվում դպրոցի ծնողական խորհրդի նիստերին:

Դպրոցի կառավարման խորհրդի վերաբերյալ հարցեր

1. Ի՞նչ առաջարկներ ունեք, որոնք կբարձրացնեն ծնողական խորհրդի նիստերի արդյունավետությունը:
2. Արդյո՞ք Դուք նաև դպրոցի կառավարման խորհրդի կազմում եք: Եթե այո, ապա ինչպե՞ս եք ընտրվել:
3. Ինչպե՞ս է ընտրվել դպրոցի ՄԽ-ի երկրորդ ներկայացուցիչը դպրոցի կառավարման խորհրդում:
4. Ի՞նչ ներդրումներ, առաջարկություններ եք ունեցել դպրոցի գործունեության կամ ուսումնադաստիարակչական աշխատանքի մեջ:
5. Ինչքանո՞վ են տնօրենը և մանկավարժները հաշվի առնում դպրոցի ՄԽ առաջարկությունները:
6. Ի՞նչ առաջարկներ ունեք, որոնք կբարձրացնեն դպրոցի կառավարման խորհրդի աշխատանքների արդյունավետությունը:

Ծնողների հետ հետադարձ կապի հարցեր

1. Որքա՞ն հաճախ են ծնողներն անձամբ դիմում Ձեզ: Ի՞նչ հարցերով:
2. Որևե՞ր բարեկամական կապ ունեք դասարանի ծնողների, տնօրենի կամ մանկավարժական կազմի անդամների հետ:
3. Լինում են դեպքեր, երբ ինչ-որ նպատակով Ձեզ նվերներ են առաջարկում կամ տալիս որևէ աջակցության կամ հարցի լուծման համար: Ինչպե՞ս եք վարվում նման դեպքերում, բերե՞ք օրինակներ:
4. Սովորաբար ի՞նչ նվերներ են տալիս ՄԽ նախագահներին: Բերե՞ք օրինակներ:
5. Ըստ Ձեզ, ո՞րն է սովորաբար ՄԽ նախագահներին տրվող/տրված նվերների առավելագույն արժեքը:
6. Որպես գրույցի ամփոփում, ի՞նչ առաջարկներ ունեք, որոնք կբարելավեն ՄԽ-ի գործունեությունը: Ի՞նչ կցանկանայիք փոխել ՄԽ գործունեության մեջ:

Հավելված 2. Ֆոկուս խմբային քննարկումներ դասարանական ՄԽ նախագահներ

Ամսաթիվ _____
Դպրոց _____
Մարզ _____
Մասնակիցների քանակ _____
(Չներառել Կառավարման խորհրդից անդամ)

Ծիւ նախագահին տրվող ընդհանուր հարցեր

1. Որքա՞ն ժամանակ է, ինչ հանդիսանում էք Ծիւ նախագահ:
2. Ինչո՞ւ էք որոշել/համաձայնել դառնալ Ծիւ նախագահ
3. Ըստ Ձեզ, ինչո՞ւ են դասարանի ծնողները ընտրել հենց Ձեզ՝ լինելու դասարանական Ծիւ նախագահ:

Ծիւ-ի հաղորդակցման միջոցներին վերաբերող հարցեր

1. Ինչպե՞ս էք կապ պահպանում Ձեր դասարանի ծնողների հետ: Սովորաբար ի՞նչ նորություններ եք փոխանցում իրենց:
2. Որքա՞ն հաճախ են ծնողները անձամբ դիմում Ձեզ: Ի՞նչ հարցերով/թեմաներով:
3. Ի՞նչպես եք դուք արձագանքում կամ լուծում տալիս ձեր դասարանի ծնողների բարձրացրած հարցերին ու անհանգստություններին:
4. Երբևէ դպրոցի ծնողական խորհուրդի նիստի ժամանակ բարձրաձայնե՞լ եք այդ հարցերից որևէ մեկը: Ինչո՞ւ: Եթե բարձրաձայնել եք, բերե՞ք օրինակներ: Նկարագրե՞ք, թե ինչ իրական փոփոխություններ են տեղի ունեցել դրանց բարձրաձայնման արդյունքում:
5. Ի՞նչ առաջարկներ ունեք, որոնք կբարձրացնեն ծնողների հետ շփման, հետադարձ կապի ապահովման ու հաղորդակցման արդյունավետությունը:

Ծնողական ժողովներին վերաբերող հարցեր

1. Ինչպա՞ն հաճախ են կազմակերպվում Ծնողական ժողովներ և ու՞մ նախաձեռնությամբ:
2. Ի՞նչ հարցեր եք քննարկում Ծնողական ժողովներին:
3. Ի՞նչ առաջարկներ ունեք, որոնք կբարձրացնեն անցկացվող ժողովների արդյունավետությունը:

Ծիւ նիստերին վերաբերող հարցեր

1. Որքա՞ն հաճախ եք մասնակցում դպրոցի ծնողական խորհրդի նիստերին, ե՞րբ և ինչպե՞ս եք տեղեկանում նիստի մասին:
2. Ի՞նչ հարցեր եք քննարկում դպրոցի ծնողական խորհրդի նիստերին:
3. Ինչպե՞ս են սովորաբար նիստերի ժամանակ կայացվում որոշումներ:
4. Արդյո՞ք դպրոցի տնօրենը ներկա է գտնվում Ծիւ նիստերին և ի՞նչ մասնակցություն է ունենում:
5. Ինչքանո՞վ են տնօրենի և մանկավարժների կողմից հաշվի առնվում դպրոցի Ծիւ առաջարկությունները:
6. Արդյո՞ք դպրոցի ծնողական խորհրդի նախագահի կողմից ձեզ անհանգստացնող որևէ հարց բարձրաձայնվել և լուծում է ստացել մանկավարժական խորհրդի ժամանակ:
7. Ի՞նչ առաջարկներ ունեք, որոնք կբարձրացնեն անցկացվող Ծիւ նիստերի արդյունավետությունը:

Ծիւ նախագահի գործառնություններին վերաբերող հարցեր

1. Որո՞նք են դասարանական Ծիւ նախագահի լիազորությունները և պարտականությունները: Ինչպե՞ս եք տեղեկացել դրանց մասին:
2. Ինչպե՞ս եք ընտրել դպրոցի Ծիւ նախագահին:

3. Ինչպե՞ս են դպրոցում ընտրվում խմբակները: Դուք որևէ մասնակցություն ունենո՞ւմ եք:
4. Տնօրենը ձեզ հաշվետվություն տալի՞ս է:
5. Աշխատում եք թե ոչ: Շաբաթական քանի ժամ (այսինք՝ ամբողջ դրույթ թե կես): Ծի աշխատանքը ինչ զբաղվածություն է պահանջում, մոտավոր քանի ժամ:
6. Որո՞նք են ըստ ձեզ ամենաբարձր կամ ոչ ցանկալի պարտականությունները, որոնք դասարանական Ծի նախագահը ստիպված է անել:
7. Երբևէ օգնե՞լ եք դասղեկին գումար հավաքել:
8. Ի՞նչ կցանկանայիք փոխել Ծի գործունեության մեջ: Ի՞նչ հարցեր կցանկանայիք, որ այն լուծեր:

Կառավարման խորհուրդներին վերաբերող հարցեր

1. Արդյո՞ք Դուք երբևէ եղել եք դպրոցի կառավարման խորհրդի կազմում: Եթե այո, ապա ինչպե՞ս եք ընտրվել:
2. Ինչպե՞ս եք այս տարի ընտրել դպրոցի Ծի ներկայացուցիչներին դպրոցի կառավարման խորհրդում:
3. Ի՞նչ առաջարկներ ունեք, որոնք կբարձրացնեն կառավարման խորհուրդների գործունեության արդյունավետությունը:

Հավելյալ հարցեր

1. Սովորաբար ի՞նչ նվերներ են տալիս Ծի նախագահներին: Բերե՞ք օրինակներ:
2. Ըստ Ձեզ, ո՞րն է սովորաբար Ծի նախագահներին տրվող/տրված նվերների առավելագույն արժեքը:
3. Լինում են դեպքեր, երբ ինչ-որ նպատակով Ձեզ նվերներ են առաջարկում կամ տալիս որևէ աջակցության կամ հարցի լուծման համար: Ինչպե՞ս եք վարվում նման դեպքերում, բերե՞ք օրինակներ:
4. Որպես գրույցի ամփոփում, ի՞նչ առաջարկներ ունեք, որոնք կբարելավեն Ծի-ի գործունեության արդյունավետությունը:

Հավելված 3. Հարցաշար ծնողների համար

1. **Նշե՛ք խնդրեմ երեխայի հետ Ձեր կապը:**
 - Մայր
 - Հայր
 - Այլ _____
2. **Նշե՛ք խնդրեմ Ձեր տարիքը:**
 - 20-30
 - 30-40
 - 40-50
 - 50 և ավել
3. **Ձեր կրթությունը:**
 - Միջնակարգ
 - Միջին մասնագիտական/տեխնիկում
 - Թերի բարձրագույն/բարձրագույն
 - Հետբուհական/ասպիրանտուրա, գիտությունների թեկնածու

4. Ո՞ր դպրոցն է հաճախում Ձեր երեխան:

- Ոսկեվագի միջնակարգ դպրոց
- Ոսկեհատի Խրիմյան Հայրիկի անվան միջնակարգ դպրոց
- Մուղնու հիմնական դպրոց
- Արբաթի Հ.Չաքարյանի անվան միջնակարգ դպրոց
- Նոր Կյուրինի միջնակարգ դպրոց
- Այնթապի Հասմիկ և Արամ Կարամանուկյանների անվան թիվ 1 միջն.դպրոց
- Երևանի Ջոն Կիրակոսյանի անվան թիվ 20 հիմնական դպրոց
- Երևանի Ստեփան Շահումյանի անվան թիվ 1 հիմնական դպրոց
- Երևանի 152 հիմնական դպրոց
- Երևանի 179 հիմնական դպրոց

5. Ո՞ր դասարանում է սովորում Ձեր երեխան:

- 1-ին
- 2-րդ
- 3-րդ
- 4-րդ
- 5-րդ
- 6-րդ
- 7-րդ
- 8-րդ
- 9-րդ
- 10-րդ
- 11-րդ
- 12-րդ

6. Ինչպիսի՞ առաջադիմություն ունի Ձեր երեխան դպրոցում:

- Գերազանց
- Լավ
- Բավարար
- Այլ (նշել)

Ծնողական խորհրդի վերաբերյալ հարցեր

7. Արդյո՞ք Դուք երբևիցե եղել եք Ծնողական խորհրդի նախագահ (Ծնողկոմիտե) (Բազմակի պատասխաններով հարց):

- Այո նախկինում եղել եմ
- Այո, ներկայումս ել եմ Ծնողկոմիտեն
- Ոչ

8. Կա արդյո՞ք Ձեր երեխայի դասարանում Ծնողական խորհուրդ (Ծնողկոմիտե):

- Այո
- Ոչ (Անցում հաջորդ բաժնին)
- Դժվարանում եմ պատասխանում

9. Մասնակցել եք արդյո՞ք Ծնողական խորհրդի նախագահի (Ծնողկոմիտեի) ընտրությանն այս տարի:

- Այո
- Ոչ
- Դժվարանում եմ պատասխանել

10. Ինչպես է այս տարի տեղի ունեցել Ճնողական խորհրդի նախագահի (Ճնողկոմիտեի) ընտրությունը Ձեր երեխայի դասարանում:

- Բաց քվեարկությամբ
- Փակ քվեարկությամբ
- Դասղեկի որոշմամբ
- Մի քանի ծնողի որոշմամբ
- Մի քանի ծնողների և դասղեկի բանավոր փոխհամաձայնությամբ
- Առանց ընտրության պահանջվել է նախկին Ճնողական խորհրդի նախագահը
- Դժվարանում եմ պատասխանում
- Այլ՝ _____

11. Հիմնականում ի՞նչ աշխատանքներ է իրականացնում Ձեր երեխայի դասարանի Ճնողական խորհուրդը (Ճնողկոմիտեն): (Նշել մինչև 3 պատասխան)

- Ճնողական ժողովների կազմակերպում և մասնակցություն
- Մասնակցություն տնօրենի կողմից հրավիրվող ՃԽ նախագահների ժողովին
- Դասարանի հրատապ կարիքներից բխող գումարների հավաքագրում
- Ճնողների հետ հետադարձ կապի ապահովում
- Դասղեկի խնդրանքով գումարի հավաքում
- Ժամանցային միջոցառումների կազմակերպում (օրինակ՝ քաղաքից դուրս խնջույքներ)
- Ներգրավվում հանդեսների կազմակերպմանը տարբեր կազմակերպչական հարցերով (օրինակ՝ զգեստների ձեռք բերում, տեղափոխում, սրահի հարդարում, հրավիրատոմսեր և այլն)
- Աջակցություն դպրոցի մշակութային միջոցառումների կազմակերպմանն ու իրականացմանը
- Ընդհանուր դասարանի վարքի ու առաջադիմության շուրջ քննարկումների կազմակերպում և անցկացում
- Դասղեկին դասարանի անցուդարձի ու ծագող խնդիրների մասին իրազեկում
- Այլ (Նշել)

12. Ըստ Ձեզ, ի՞նչ գործառնություններ պետք է իրականացնի դասարանական Ճնողական խորհրդի նախագահը (Ճնողկոմիտեն):

- Ճնողական ժողովների կազմակերպում և մասնակցություն
- Մասնակցություն տնօրենի կողմից հրավիրվող ՃԽ նախագահների ժողովին
- Դասարանի հրատապ կարիքներից բխող գումարների հավաքագրում
- Ճնողների հետ հետադարձ կապի ապահովում
- Դասղեկի խնդրանքով գումարի հավաքում
- Ժամանցային միջոցառումների կազմակերպում (օրինակ՝ քաղաքից դուրս խնջույքներ)
- Ներգրավվում հանդեսների կազմակերպմանը տարբեր կազմակերպչական հարցերով (օրինակ՝ զգեստների ձեռք բերում, տեղափոխում, սրահի հարդարում, հրավիրատոմսեր և այլն)

- Աջակցություն դպրոցի մշակութային միջոցառումների կազմակերպմանն ու իրականացմանը
- Ընդհանուր դասարանի վարքի ու առաջադիմության շուրջ քննարկումների անցկացում
- Դասղեկին իրազեկում դասարանի անցուդարձի ու ծագող խնդիրների մասին
- Այլ

13. Դուք երբևէ որևէ հարցով դիմել եք ծնողական խորհրդի նախագահին (Ծնողկոմիտեին):

- Այո
- Ոչ

14. Եթե այո, արդյո՞ք ստացել եք Ձեր բարձրաձայնած հարցի բավարար արձագանք/լուծում:

- Այո
- Ոչ
- Չեմ դիմել

15. Արդյո՞ք մասնակցում եք Ձեր երեխայի դասարանում անցկացվող ծնողական ժողովներին:

- Միշտ
- Հաճախ
- Երբեմն
- Հազվադեպ
- Երբեք

16. Արդյո՞ք կարող եք նշել, թե ուսումնական տարվա ընթացքում քանի ծնողական ժողով է կազմակերպվում Ձեր երեխայի դասարանում:

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

17. Ինչպիսի՞ հարցեր են սովորաբար քննարկվում կազմակերպված ծնողական ժողովների ընթացքում (Նշել բոլոր հնարավոր տարբերակները):

- Սովորողների ուսումնադաստիարակչական աշխատանքի բարելավման
- Դասարանի առաջադիմության
- Աշակերտների վարքի
- Սպասվող միջոցառումների
- Ուսումնական ծրագիր, դասավանդվող առարկաների

- Միջոցառումների անցկացման
- Դասապրոցեսի կազմակերպման
- Գումարների հավաքման
- Մանկավարժների խրախուսման
- Իրենց պարտականությունների կատարման գործում թերացող մանկավարժներին պատասխանատվության ենթարկելու
- Այլ հարցեր (Լշեյ)

18. Ո՞վ է բարձրաձայնում ծնողական ժողովների ժամանակ քննարկվող հարցերը (Կարող եք նշել մի քանի տարբերակ):

- Դասղեկը
- Ուսուցիչները
- Ծնողները
- Այլ

19. Դուք երբեւիցե հարց բարձրաձայնե՞լ եք ծնողական ժողովի ժամանակ:

- Այո
- Ոչ

20. Եթե այո, արդյո՞ք դուք ստացել եք Ձեր բարձրաձայնած հարցի բավարարձազանք:

- Այո
- Ոչ
- Չեմ դիմել

Համադպրոցական ժողովների վերաբերյալ հարցեր

21. Արդյո՞ք մասնակցում եք Ձեր երեխայի դպրոցում անցկացվող համադպրոցական ժողովների նիստերին:

- Այո
- Ոչ (Անցում հաջորդ բաժնին)

22. Եթե այո, ինչ հարցերի շուրջ են քննարկումներն ընթանում համադպրոցական ժողովներին:

- Սովորողների ուսումնադաստիարակչական աշխատանքի բարելավման
- Մանկավարժների խրախուսման
- Իրենց պարտականությունների կատարման գործում թերացող մանկավարժներին պատասխանատվության ենթարկելու
- Ավարտական դասարանի աշակերտների ծնողների ու աշակերտների համար մասնագիտական կողմնորոշման
- Միջոցառումների կազմակերպում ու անցկացում
- Համադպրոցական շաբաթօրյակի կազմակերպում
- Ծառատունկի անցկացում
- Վերանորոգման աշխատանքների կազմակերպում
- Ուսումնական ու առարկայական ծրագրերի փոփոխություն
- Աշակերտների առաջադիմություն
- Օլիմպիադաների մասնակցություն
- Այլ (Լշեյ)

23. Արդյո՞ք Դուք տեղեկացվում եք դպրոցական Ճնողական խորհրդի նիստերի (դպրոցի բոլոր դասարանների Ճնողական խորհրդի նախագահների և տնօրենի միջև) ընթացքում քննարկված հարցերի և կայացված որոշումների մասին:

- Այո
- Ոչ

Բարելարության հարցեր

24. Արդյո՞ք Ձեր դպրոցում ՃԽ նախագահին ընդունված է նվերներ տալ:

- Այո
- Ոչ
- Դժվարանում եմ պատասխանել

25. Ի՞նչ նվերներ են սովորաբար տալիս ՃԽ նախագահին

- Ծաղկեփունջ
- Շոկոլադ/բաղդրավենիք
- Սիմվոլիկ գումար
- Ոչ մի
- Այլ

26. Միջինում որքա՞ն է կազմում նվերների արժեքը (Նշել առավելագույն գումարի չափը):

- 1000 – 5000
- 5000 – 10000
- 10000 – 20000
- 20000 – 30000
- 30000 – 40000
- 50000 - և ավել
- Դժվարանում եմ պատասխանել

27. Ի՞նչ կցանկանայիք փոխել Ճնողական խորհրդի (Ճնողկոմիտեի) գործունեության մեջ: Ի՞նչ հարցեր կցանկանայիք, որ այն լուծեր:

- ՃԽ նախագահի իրավասությունների ընդլայնում
- Միջոցառումների կազմակերպման հարցում նախաձեռնողականության բարձրացում (թանգարաններ կամ մշակույթի կենտրոններ այցելությունների կազմակերպում)
- Ճնողների կողմից դասալսումների կազմակերպում
- Հետադարձ կապի ապահովում դասավանդող ուսուցիչների հետ
- Եռամսյակային հանդիպումներ դպրոցի այլ ուսուցիչների հետ
- Առաջարկների ներկայացում ուսումնական ընթացքն ավելի արդյունավետ դարձնելու համար
- Այլ(ևշեմ)

Շնորհակալություն ենք հայտնում հարցաշարը լրացնելու համար:

Ճնողական համայնք ՀԿ